

SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI GIMNAZJUM NR 27 im. Mariusza Zaruskiego W GDAŃSKU

Opracowanie:

1. mgr Elżbieta Prokop - pedagog szkolny
2. mgr inż. Grażyna Kosiedowska - n-1 informatyki
3. mgr Barbara Mielewczyk - pedagog specjalny
4. mgr Edyta Grodzka - pedagog specjalny

Gdańsk, 2004 r.

**Program został opracowany
w oparciu o ogólnodostępne publikacje
instytucji zajmujących się działalnością profilaktyczną**

Tworzeniu Programu profilaktyki szkolnej towarzyszyło
przekonanie, że:

- ❖ Program profilaktyki szkolnej został oparty o wcześniejszą diagnozę środowiska szkolnego. Rozpoznano potrzeby i oczekiwania uczniów, rodziców i nauczycieli.
- ❖ Profilaktyka jest ochroną człowieka przed zagrożeniami i reagowaniem na nie. Obejmuje eliminację lub redukcję czynników ryzyka oraz wzmacnianie czynników chroniących
- ❖ Szkoła jest miejscem realizacji profilaktyki pierwszorzędowej, skierowanej do grupy niskiego ryzyka.
- ❖ Profilaktyka pierwszorzędowa polega na promowaniu zdrowego stylu życia i zapobieganiu zagrożeniom, w szczególności na rozwijaniu umiejętności radzenia sobie z wymogami życia. Jej celem jest opóźnianie inicjacji lub zachęcanie do abstynencji.
- ❖ *Program profilaktyki szkolnej* to ogół działań chroniących młodzież przed zakłóceniami w rozwoju i interwencyjnych w sytuacji pojawiających się zagrożeń.
- ❖ *Program profilaktyki szkolnej* obejmuje działania podejmowane w trakcie realizacji programów nauczania i *Programu wychowawczego szkoły*, gdy realizowane są ogólne zadania szkoły, a także działania specyficzne dla profilaktyki.

Spis treści

I. STRUKTURA PROGRAMU.....	6
1. PODSTAWA PRAWNA	6
2. ZACHOWANIA RYZYKOWNE I ICH PRZYCZYNY	7
3. ZAŁOŻENIA PROGRAMU	8
4. CELE PROGRAMU	9
5. CELE ZOPERACJONALIZOWANE PROGRAMU.....	9
6. TREŚCI PROGRAMU PROFILAKTYKI ZE WSKAZANIEM ADRESATA.....	11
7. STRATEGIE I METODY REALIZACJI PROGRAMU PROFILAKTYCZNEGO	12
8. OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ	13
II. SZCZEGÓŁOWY PLAN OGÓLNO SZKOLNYCH DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH..	13
A. DLA CAŁEJ SPOŁECZNOŚCI SZKOLNEJ	14
B. DLA GRUPY PODWYŻSZONEGO RYZYKA.....	16
C. DLA GRUPY NAJWYŻSZEGO RYZYKA.....	18
III. PROCEDURA EWALUACJI.....	20
1. CELE.....	20
2. KRYTERIA	20
3. METODY ZBIERANIA INFORMACJI.....	20
4. OPRACOWANIE I PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ.....	20

Spis załączników:

1. Telefony, pod którymi można uzyskać informacje lub pomoc.
2. Scenariusz otwierający cykl zajęć promujących zdrowy styl życia (dla uczniów wszystkich klas gimnazjalnych) mgr Elżbieta Prokop - pedagog szkolny.
3. Scenariusz godziny wychowawczej dla uczniów gimnazjum - „Sztuka podejmowania decyzji”; mgr Barbara Mielewczyk - pedagog specjalny.
4. Scenariusz godziny wychowawczej dla uczniów gimnazjum - „Używanie i nadużywanie alkoholu”; mgr Barbara Mielewczyk - pedagog specjalny.
5. Scenariusz godziny wychowawczej dla uczniów gimnazjum - „Narkotyki”; mgr Barbara Mielewczyk - pedagog specjalny.
6. Scenariusz godziny wychowawczej mającej na celu zapobieganie zachowaniom agresywnym - „Fałszowanie informacji powodem konfliktów koleżeńskich”; mgr Edyta Grodzka - pedagog specjalny.
7. Scenariusz godziny wychowawczej mającej na celu przeciwdziałanie zachowaniom agresywnym – „Posługiwanie się imieniem - wyrazem szacunku dla kolegi”; mgr Edyta Grodzka - pedagog specjalny.
8. Scenariusz godziny wychowawczej mającej na celu zapobieganie zachowaniom agresywnym – „Wspólna praca” - wspólne zainteresowanie; mgr Edyta Grodzka - pedagog specjalny.
9. Program profilaktyczny Straży Miejskiej w Gdańsku - „Bez strachu, agresji, bezpiecznie”.
10. Ankieta dla uczniów - „Rozpoznawanie oznak przemocy w szkole”.

I. STRUKTURA PROGRAMU

1. PODSTAWA PRAWNA

Program profilaktyki w Gimnazjum nr 27 kieruje się celami i zadaniami zawartymi w:

- Statucie Szkoły.

oraz zasadami zawartymi w:

- Rozporządzeniu MEN z dnia 31 stycznia 2002 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół z późniejszymi zmianami,
- Rozporządzeniu MEN z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach z późniejszymi zmianami,
- Konstytucji RP,
- Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.)
- Ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. nr 35, poz. 230 z p. zm.), nowelizacja z dnia 12 września 1996r. (Dz. U. nr 127, poz. 593),
- Ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty z późniejszymi zmianami wynikającymi z Ustawy z dnia 19 marca 2009r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, Nr 273, poz. 2703 i Nr 281, poz. 2781)
- Ustawie z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. nr 111, poz. 535), z późniejszymi zmianami
- Ustawie z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych ((Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55, z późn. zm.)

2. ZACHOWANIA RYZYKOWNE I ICH PRZYCZYNY

W tworzeniu programu profilaktycznego szkoły wyodrębniliśmy tzw. zachowania ryzykowne, które stanowią nieodzowny czynnik profilaktyki.

Zachowania ryzykowne, to działania zwiększające prawdopodobieństwo pojawienia się niekorzystnych konsekwencji psychologicznych, społecznych i zdrowotnych.

Rodzaj zachowania ryzykownego	Przyczyny
wulgaryzmy, brak kultury osobistej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ obyczaje środowiskowe ✓ wzorce wyniesione z domu ✓ chęć zaimponowania innym ✓ wyraz buntu, manifestowanie dorosłości ✓ wzorce propagowane w mediach ✓ niewłaściwe relacje nauczyciel-uczeń ✓ brak reakcji nauczyciela i innych dorosłych ✓ ubóstwo językowe
wagary	<ul style="list-style-type: none"> ✓ trudności w nauce ✓ presja rówieśnicza ✓ brak zainteresowań ✓ niemożność sprostania ambicjom rodziców i wymaganiom nauczycieli ✓ nuda na lekcjach ✓ brak dyscypliny ✓ chęć zaimponowania innym
brak zainteresowania nauką	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niedostosowanie wymagań do potencjału uczniów ✓ niejasne kryteria oceniania ✓ jakość programów nauczania ✓ brak motywacji do zdobywania wiedzy ✓ osoba nauczyciela ✓ nudne lekcje ✓ negatywny wpływ grupy rówieśniczej ✓ brak zainteresowania ze strony rodziców
palenie papierosów, picie alkoholu, zażywanie innych środków psychoaktywnych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ciekawość ✓ wpływ reklamy w mediach ✓ wzorowanie się na dorosłych ✓ sposób na odreagowanie napięć ✓ moda, szpan ✓ nuda, przekora, bunt ✓ sytuacja domowa ✓ negatywny wpływ grupy rówieśniczej

zachowania agresywne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ negatywne wzorce, także w mediach ✓ sposób na odreagowanie stresu i załatwienie sprawy ✓ nawykowy sposób na rozwiązywanie konfliktów ✓ chęć dominowania, zaistnienia w grupie ✓ moda na agresję w grupie rówieśniczej ✓ nieumiejętność radzenia sobie z problemami ✓ odpowiedź na prowokację
wczesna inicjacja seksualna	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niski poziom wiedzy i świadomości seksualnej ✓ ciekawość ✓ wpływ grupy rówieśniczej ✓ moda na „dorosłość” ✓ uległość, nie znajomość zachowań asertywnych ✓ sytuacja domowa

3. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

- A. Profilaktyka rozumiana jako zapobieganie występowaniu niepożądanych procesów i zjawisk, określanych jako przejawy patologii życia społecznego; jako system działań wzmacniających lub podtrzymujących różne, dodatnie społecznie postawy uczniów w toku wychowania, realizowana jest podczas działalności edukacyjnej szkoły, tj. w ramach godzin wychowawczych i w postaci różnych odrębnych zajęć profilaktyczno - edukacyjnych.
- B. Tworzenie Szkolnego Programu Profilaktyki zostało poprzedzone diagnozą potrzeb naszych uczniów, ich problemów, możliwości oraz uwarunkowań otoczenia.
- C. Profilaktyka w naszej szkole powinna koncentrować się na wzmacnianiu czynników chroniących:
- rozwijanie zainteresowań uczniów oraz przeciwdziałanie niepowodzeniom szkolnym (zainteresowanie nauką szkolną);
 - wspomaganie rozwoju moralnego uczniów (poszanowanie norm, wartości i autorytetów);
 - stwarzanie uczniom możliwości przynależenia do pozytywnych grup rówieśniczych: kół zainteresowań, zespołów sportowych, muzycznych, itp. (przynależność do pozytywnej grupy rówieśniczej);
 - wspomaganie rodziców w prawidłowym pełnieniu przez nich funkcji wychowawczych (działania zmierzające do wzmacniania więzi emocjonalnej z rodzicami).
- D. Działalność profilaktyczna szkoły pozostaje w ścisłym związku z działalnością profilaktyczną w środowisku lokalnym, gdyż środowisko odgrywa ważną rolę w kształtowaniu osobowości ucznia. Pomocne jest w kształtowaniu odpowiednich postaw moralnych i przygotowaniu wychowanków do właściwych wyborów życiowych. Aby profilaktyka odniosła właściwy skutek szkoła współpracuje z następującymi instytucjami:
- a) placówki kulturalno - oświatowe

- uczestnictwo w spektaklach teatralnych o charakterze profilaktycznym,
 - udział w konkursach organizowanych przez placówki kulturalno-oświatowe,
 - uczestnictwo w seansach filmowych o charakterze profilaktycznym;
- b) placówki oświatowo - opiekuńcze (Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Poradnia Uzależnień, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Towarzystwo Profilaktyki Środowiskowej „Mrowisko”, Ośrodek Samopomocy dla Dzieci i Młodzieży)
- pomoc uczniom przejawiającym trudności w zachowaniu i nauce,
 - pomoc dzieciom z rodzin uzależnionych i dysfunkcyjnych,
 - udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej,
 - udział w spotkaniach informacyjnych prowadzonych organizowanych przez psychologów, pedagogów, lekarzy specjalistów;
- c) wymiar sprawiedliwości (sąd, kuratorzy, policja, straż miejska)
- współpraca z kuratorem,
 - udział w zajęciach prowadzonych przez funkcjonariuszy policji i straży miejskiej na temat przeciwdziałania agresji i przestępczości, odpowiedzialności nieletnich za czyny karalne, formach pomocy młodzieży znajdującej się w sytuacji zagrożenia niedostosowaniem społecznym, uzależnieniem etc.

4. CELE PROGRAMU

- stworzenie warunków dla bezpiecznego funkcjonowania szkoły,
- stworzenie warunków dla powstania szkoły wolnej od zagrożeń,
- opracowanie procedur działania adekwatnych bieżącego algorytmu działania dopasowanego do określonych przypadków występowania zdarzeń przestępczych na terenie placówki,
- zapobieganie poprzez odpowiednią działalność profilaktyczną takim uzależnieniom jak: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, lekomania; informowanie o zagrożeniach m.in. HIV i AIDS,
- promocja zdrowego stylu życia,
- kształtowanie właściwych form zachowania uczniów,
- utrwalenie postaw i zachowań społecznych warunkujących prawidłowy rozwój młodego człowieka,
- zmiana stereotypowych przekonań na temat stosowania środków psychoaktywnych.

5. CELE ZOPERACJONALIZOWANE PROGRAMU

Adresaci działań profilaktycznych nabędą należytą wiedzę i umiejętności w trakcie realizacji programu.

A. Uczniowie

- a) *cała społeczność szkolna (według Szkolnego Systemu Wychowawczego)*

- uczniowie nabywają praktyczne umiejętności umożliwiające samostanowienie i obronę własnych praw, ze szczególnym uwzględnieniem asertywności,
- nauczyciele integrują społeczność szkolną oraz stwarzają system wsparcia dla młodzieży, który promowałby działania związane ze zdrowym stylem życia,
- uczniowie posiadają umiejętność podejmowania i realizacji własnych pomysłów oraz trenowanie samodzielności,
- uczniowie zdobywają umiejętność efektywnej komunikacji, podejmowania decyzji oraz radzenia sobie ze stresem,
- uczniowie potrafią budować pozytywny obraz własnej osoby,
- uczniowie pogłębiają i wzmacniają naturalne systemy wsparcia tj.: koleżeństwo, przyjaźń, zaufanie i uczciwość w relacjach z innymi ludźmi,
- uczniowie zdobywają wiedzę i nabywają umiejętności dotyczące zdrowia fizycznego, psychicznego, społecznego i duchowego.

b) grupa podwyższonego ryzyka

- uczniowie wykształcają postawy sprzyjające podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z zażywaniem alkoholu i środków odurzających,
- uczniowie rozwijają takie umiejętności interpersonalne jak: chronienie siebie w sytuacji nacisku grupowego, otwartość, empatia, umiejętność odreagowywania napięć i budowania udanych relacji z ludźmi,
- uczniowie potrafią rozwiązywać problemy - określają różnice zdań, akceptują różnice, poszukują rozwiązań,
- uczniowie są przygotowani do radzenia sobie z trudnościami wieku młodzieńczego.

c) grupa najwyższego ryzyka

- szkoła prowadzi autodiagnozę dzieci i młodzieży mających kontakt z alkoholem, narkotykami, nikotyną i innymi środkami psychoaktywnymi; ukazywanie możliwości pomocy w specjalistycznych ośrodkach, grupach samopomocowych,
- szkoła podnosi świadomość młodzieży odnośnie skutków używania środków psychoaktywnych i podejmowania racjonalnych decyzji dotyczących ich zażywania,
- nauczyciele ukazują możliwości stworzenia alternatyw w środowisku dla nadużywania alkoholu, narkotyków, a także innych destruktywnych zachowań,
- uczniowie uczą się umiejętności radzenia sobie z własnymi negatywnymi emocjami oraz z przemocą z zewnątrz.

B. Rodzice

Psycholog szkolny i wychowawcy klas organizują spotkania ze specjalistami, na których:

- rodzice poznają motywy sięgania młodzieży po środki uzależniające,

- rodzice zdobywają rzetelne informacje i wiedzę o uzależnieniach i ich wpływie na funkcjonowanie organizmu,
- rodzice poznają możliwości rozpoznawania czy ich dziecko zażywa środki psychoaktywne,
- rodzice poznają możliwości i miejsca pomocy dla osób uzależnionych.
- a także:
- rodzice są wspomagani przez wychowawców i pozostałych nauczycieli w procesie wychowania dzieci.
-

C. Nauczyciele

- nauczyciele stanowią swoją osobą przykład dla uczniów,
- nauczyciele potrafią rozpoznawać wczesne objawy uzależnienia,
- nauczyciele poznają sposoby interwencji w sytuacjach spożywania przez uczniów alkoholu czy zażywania narkotyków,
- nauczyciele potrafią postępować w kontaktach z uczniami w taki sposób, aby nie wyzwałac w nich złości, przekory i bezradności.

6. TREŚCI PROGRAMU PROFILAKTYKI ZE WSKAZANIEM ADRESATA

A. Uczniowie (z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych ucznia oraz rodzaju grup ryzyka)

- urzeczywistnianie wartości i przestrzeganie norm społecznych,
- uczenie najważniejszych umiejętności psychologicznych i społecznych np.: umiejętności radzenia sobie ze stresem, nawiązywania i podtrzymywania dobrych kontaktów z ludźmi, odpierania presji otoczenia i grupy rówieśniczej itp.,
- rozwijanie umiejętności prowadzenia zdrowego trybu życia,
- motywowanie do podejmowania osobistych wyborów i postanowień przez uczniów,
- uczenie akceptowanych społecznie sposobów spędzania czasu wolnego,
- przekazanie rzetelnej i adekwatnej wiedzy o konsekwencjach zachowań ryzykownych.

B. Rodzice

- podnoszenie wiedzy i umiejętności wychowawczych rodziców (grupy wsparcia),
- udział rodziców w określaniu kierunków działań profilaktycznych,
- udział rodziców przy rozwiązywaniu konfliktów klasowych i szkolnych,
- pomoc rodzicom w rozwiązywaniu problemów dziecka.

C. Nauczyciele

- prezentowanie prawidłowych wzorców zachowań przez nauczycieli i innych pracowników szkoły,
- podnoszenie wiedzy i doskonalenie kompetencji wychowawczych nauczycieli,
- rozwijanie umiejętności dobrej współpracy nauczyciele-rodzice,
- wyciąganie odpowiednich konsekwencji przez nauczycieli i innych pracowników szkoły wobec nieprawidłowych zachowań uczniów.

7. STRATEGIE I METODY REALIZACJI PROGRAMU PROFILAKTYCZNEGO

A. Strategie informacyjne (metody):

- pogadanka,
- spotkanie ze specjalistą,
- prezentacja filmu pełnometrażowego, wideo,
- wycieczka tematyczna,
- praca w oparciu o tekst przewodni (książkę),
- prezentacja teatralna i parateatralna itp.

B. Strategie edukacyjne (metody):

- realizacja znanych programów edukacyjnych,
- krąg uczuć,
- rysunki,
- drama,
- przedstawienia,
- burza mózgów,
- dyskusja,
- symulacja różnych sytuacji życiowych np.: rozwiązywanie wymyślanego konfliktu,
- technika uzupełniania zdań,
- gry i zabawy dydaktyczne,
- praca w małych grupach,
- metody pedagogiki zabawy,
- happeningi,
- uroczystości (obrzędowość szkolna) itp.

C. Strategie działań alternatywnych (metody):

- koła zainteresowań,

- koła wolontariatu,
- spotkania hobbystów,
- wycieczki,
- festyny,
- zajęcia i zawody sportowe itp.

D. Strategie interwencyjne (metody):

- interwencja w środowisku domowym ucznia,
- interwencja w środowisku szkolnym ucznia,
- interwencja w sytuacji kryzysu rozwojowego (prowadzona przez specjalistę),
- pomoc psychologiczna, pedagogiczna (prowadzona przez specjalistę),
- terapia specjalistyczna indywidualna, grupowa (prowadzona przez specjalistę).

8. OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ

- dyrektor szkoły
- wychowawcy klas,
- nauczyciele pozostałych przedmiotów,
- psycholog szkolny,
- rodzice,
- pielęgniarka szkolna.
- specjaliści różnych instytucji współpracujący ze szkołą

II. SZCZEGÓŁOWY PLAN OGÓLNOSZKOLNYCH DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH

Szczegółowy plan profilaktyki stworzony został z myślą o trzech grupach uczniów.

Pierwsza grupa to cała społeczność szkolna, w której profilaktykę prowadzić będą wszyscy nauczyciele w ramach swoich przedmiotów, jak również wychowawcy klas na godzinach wychowawczych.

Druga grupa to - grupa podwyższonego ryzyka, w której profilaktykę wprowadzać będzie psycholog szkolny lub psychologowie świetlicy terapeutycznej, w momencie wystąpienia ryzyka, w ramach zajęć prowadzonych na lekcjach wychowawczych lub osobnych zajęć.

Trzecia grupa to - grupa najwyższego ryzyka, którą zajmować będą się specjaliści w swoich dziedzinach (terapeuta ds. uzależnień, psycholog, policja, kurator, itp.).

W ramach profilaktyki w szkole prowadzone będą również specjalistyczne programy profilaktyczne.

Wszyscy, do których skierowany jest Szkolny Program Profilaktyki, mogą znaleźć w nim również adresy instytucji udzielających wsparcia oraz ważne numery telefonów (aneks nr 1).

A. DLA CAŁEJ SPOŁECZNOŚCI SZKOLNEJ

Lp.	Cel operacyjny	Zadania do realizowania	Formy realizacji zadań	Osoba odpowiedzialna	Ewaluacja
1.	<i>Uczeń zna własne prawa, potrafi je bronić.</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poszerzenie wiedzy uczniów na temat własnych praw i obowiązków. 2. Wprowadzenie fragmentów ważnych dokumentów opisujących prawa człowieka. 3. „Nie szkodzić” - wychowanie w poszanowaniu prawa 	<p>Zaznajomienie uczniów z Prawami i Obowiązkami Ucznia, elementami Statutu</p> <p>Praca z tekstem przewodnim (Konstytucja RP, Prawa Człowieka, Prawa Dziecka, itp.)</p> <p>Przekazanie wiedzy o zakresie obowiązków, nakazach i zakazach przewidzianych ustawą o postępowaniu wobec nieletnich</p>	<p>Wychowawcy klas</p> <p>Nauczyciele historii, WOS-u, wychowawcy klas</p> <p>Straż Miejska</p>	<p>Rozmowa z uczniami</p> <p>Sprawdzenie wiedzy uczniów</p> <p>Zajęcia ze Strażą Miejską</p>
2.	<i>Uczeń potrafi skutecznie odmawiać (asertywność).</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie postaw asertywnych w stosunkach międzyludzkich. 2. Wyrabianie nawyku poszukiwania kompromisu w sytuacjach „gorących tematów” (kształcenie postaw asertywnych). 3. „Żyj normalnie” 	<p>Przeprowadzenie zajęć na godzinie wychowawczej</p> <p>Zajęcia na lekcjach wychowawczych; drama, burza mózgów, dyskusje.</p> <p>Informacja o zagrożeniach i sposobie ich unikania</p>	<p>Wychowawcy klas, psycholog szkolny.</p> <p>Wychowawcy klas, nauczyciele języka polskiego, psycholog szkolny</p> <p>Straż Miejska</p>	<p>Ankieta</p> <p>Rozmowy z uczniami</p> <p>Zajęcia ze Strażą Miejską</p>
3.	<i>Uczeń potrafi współdziałać w zespole.</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie imprez szkolnych, zajęć sportowych, wycieczek międzyklasowych. 2. Przygotowywanie przez uczniów materiałów pomocniczych do lekcji. 	<p>Wycieczki, konkursy, imprezy</p> <p>Tworzenie materiałów według pomysłów uczniów.</p>	<p>Wychowawcy klas, nauczyciele wf-u, organizatorzy wycieczek, SU.</p> <p>Wychowawcy klas, nauczyciel sztuki, nauczyciel świetlicy szkolnej.</p>	<p>Rozmowy z uczniami, wyłonienie laureatów.</p> <p>Prezentacja dzieła końcowego.</p>

		3. Popularyzowanie i wspieranie pomocy koleżeńskiej.	Tworzenie systemu pomocy koleżeńskiej.	Wychowawcy klas, psycholog szkolny.	Sprawdzenie wyników uczniów.
4.	<i>Uczeń potrafi realizować własne pomysły i być samodzielnym.</i>	1. Przygotowanie uroczystości klasowych i szkolnych. 2. Pełnienie funkcji w samorządzie klasowym lub szkolnym.	Tworzenie uroczystości według pomysłów uczniów. Pełnienie funkcji.	Wychowawcy klas, organizatorzy uroczystości, nauczyciel sztuki. Wychowawcy klas, opiekun Samorządu Uczniowskiego	Prezentacja dzieła końcowego. Rozmowy z uczniami.
5.	<i>Uczeń potrafi efektywnie komunikować się, podejmować decyzje, radzić sobie ze stresem.</i>	1. Doskonalenie umiejętności rozwiązywania konfliktów, komunikacji (sztuka negocjacji i prowadzenia rozmów). 2. Planowanie przyszłości dotyczącej dalszego kształcenia, wyboru zawodu. 3. Stosowanie ćwiczeń ułatwiających radzenie sobie ze stresem.	Lekcje wychowawcze, lekcje językowe. Lekcje wychowawcze - charakterystyka zawodów. Zajęcia w zespołach.	Wychowawcy klas, nauczyciele języków (polskiego i obcych). Wychowawcy klas, psycholog szkolny. Wychowawcy klas, psycholog szkolny.	Rozmowy z uczniami. Sondaże Ankiety
6.	<i>Uczeń pogłębia i wzmacnia naturalne systemy wsparcia: koleżeństwo, przyjaźń, zaufanie i uczciwość.</i>	1. Przedstawienie pozytywnych i negatywnych postaci. 2. Stosowanie wartości moralnych zgodnie z obowiązującymi prawami i tradycją.	Charakterystyka postaci - lekcje wychowawcze, przedmiotowe. lekcje wychowawcze, przedmiotowe.	Wychowawcy klas, nauczyciele: języka polskiego, historii. Wychowawcy klas, nauczyciele: religii, historii, WOS-u.	Rozmowy z uczniami. Rozmowy z uczniami.
7.	<i>Uczeń prowadzi zdrowy i higieniczny styl życia.</i>	1. Wzbogacenie wiedzy na tematy związane z higieną pracy i nauki, higieną psychiczną i osobistą. 2. Promowanie aktywnych form wypoczynku.	Lekcje wychowawcze, przedmiotowe. Wycieczki, sport	Wychowawcy klas, nauczyciele: techniki, biologii, przygotowania do życia w rodzinie, wf-u. Nauczyciele wf-u	Ankiety, rozmowy z uczniami. Rozmowy z uczniami.

B. DLA GRUPY PODWYŻSZONEGO RYZYKA

Lp.	Cel operacyjny	Zadania do realizowania	Formy realizacji zadań	Osoba odpowiedzialna	Ewaluacja
1.	<i>Uczeń potrafi podejmować racjonalne decyzje związane z używaniem alkoholu i środków odurzających.</i>	<p>1. Wprowadzenie zasad obowiązujących w szkole dotyczących zażywania alkoholu, narkotyków, nikotyny.</p> <p>2. Poszerzanie wiedzy o środkach psychoaktywnych przy pomocy mediów (TV, radio, Internet, prasa, itp.).</p> <p>3. „Strażnik trzeźwości” - zapoznanie młodzieży z podstawowymi wiadomościami o alkoholu, jego działaniu, skutkach i konsekwencjach nadużywania</p>	<p>Zapoznanie uczniów z regulaminem szkoły, WSO, procedur postępowania w sytuacji niewłaściwego zachowania się ucznia itp.</p> <p>Podanie ciekawych pozycji, programów, stron w Internecie, itp.</p> <p>Mini wykłady, dyskusje, pytania i odpowiedzi</p>	<p>Wychowawca klasy, psycholog szkolny.</p> <p>Wychowawca klasy, psycholog szkolny, nauczyciel informatyki.</p> <p>Straż miejska</p>	<p>Ankiety, tabela obserwacji zachowania ucznia.</p> <p>Rozmowy z uczniami.</p> <p>Warsztaty dla uczniów</p>
2.	<i>Uczeń posiada umiejętności interpersonalne: chronienie siebie w sytuacji nacisku grupowego, empatia, budowanie udanych relacji z ludźmi.</i>	<p>1. Uczenie najważniejszych umiejętności psychologicznych i społecznych, np. umiejętność radzenia sobie ze stresem, nawiązywania i podtrzymywania dobrych kontaktów z ludźmi, odpieranie presji otoczenia i grupy rówieśniczej.</p>	<p>Zajęcia warsztatowe, lekcje wychowawcze.</p>	<p>Psycholog szkolny, wychowawca klasy</p>	<p>Ankiety, rozmowy z uczniami.</p>

		2. „Strażnik siły” - przeciwdziałanie przemocy	Spisanie regulaminu klasowego, zawierającego normy zapobiegające zjawis- ku mobbingu. Powołanie Sądu Koleżeńskiego, spotkania ze Strażą Miejską	Nauczyciele przedmiotów, wychowawcy klas, psycholog szkolny, Straż Miejska	Dyżury nauczycieli, nadzór na przerwach
3.	<i>Uczeń potrafi roz- wiązywać problemy.</i>	1. Motywowanie do podejmowania osobistych wyborów i postanowień przez ucznia.	Zajęcia warsztatowe	Psycholog szkolny, wy- chowawcy klas	Rozmowy z uczniami
4.	<i>Uczeń potrafi radzić sobie z trudnościami wieku młodzieńczego.</i>	1. Wprowadzenie fragmentów programu „6-10-14 dla zdrowia” podczas godzin wychowawczych. 2. Stworzenie systemu wsparcia dla młodzieży poprzez zintegrowanie szkolnej społeczności.	Zajęcia warsztatowe Zajęcia w zespołach	Wychowawca klasy, nauczy- ciele biologii. Psycholog szkolny	Rozmowy z uczniami. Rozmowy z uczniami po zakończonych zajęciach.

C. DLA GRUPY NAJWYŻSZEGO RYZYKA

Lp.	Cel operacyjny	Zadania do realizowania	Formy realizacji zadań	Osoba odpowiedzialna	Ewaluacja
1.	<i>Szkoła wyszukuje uczniów, którzy zetknęli się z środkami uzależniającymi.</i>	<p>1. Nawiązanie współpracy z policją, kuratorami, ośrodkami terapii</p> <p>2. Wprowadzenie sposobów wyszukiwania uczniów, którzy zetknęli się z środkami uzależniającymi.</p>	<p>Współpraca z instytucjami.</p> <p>Okresowe sprawdzanie danych o uczniach, sondáže</p>	<p>Psycholog szkolny, wychowawcy</p> <p>Psycholog szkolny, wychowawcy klas.</p>	<p>Obserwacje, wywiady, rozmowy z uczniami</p> <p>ankiety, rozmowy z uczniami</p>
2.	<i>Uczeń ma świadomość odnośnie skutków używania środków psychoaktywnych.</i>	<p>1. Organizacja zajęć prowadzonych przez specjalistę ds. uzależnień powodujących wzrost świadomości odnośnie skutków używania środków psychoaktywnych</p> <p>2. Poszerzanie wiedzy o środkach psychoaktywnych przy pomocy mediów (TV, radio, Internet, prasa, itp.).</p>	<p>Zajęcia warsztatowe na godzinach wychowawczych</p> <p>Podanie ciekawych pozycji, programów, stron w Internecie, itp.</p>	<p>Psycholog szkolny, wychowawcy klas.</p> <p>Wychowawca klasy, psycholog szkolny, nauczyciel informatyki.</p>	<p>Ankieta</p> <p>Warsztaty Straży Miejskiej Rozmowy z uczniami</p>
3.	<i>Uczeń potrafi podejmować racjonalne decyzje dotyczące zażywania środków psychoaktywnych.</i>	<p>1. Przekazanie rzetelnej i adekwatnej wiedzy o konsekwencjach zachowań ryzykownych.</p> <p>2. Motywowanie do podejmowania osobistych wyborów i postanowień przez uczniów.</p>	<p>Prelekcje prowadzone przez policję, kuratorów.</p> <p>Zajęcia na godzinach wychowawczych.</p>	<p>Psycholog szkolny, wychowawcy klas, członkowie Zespołu Wychowawczego</p> <p>Psycholog szkolny, wychowawcy klas, członkowie Zespołu Wychowawczego</p>	<p>Ankiety, rozmowy z uczniami.</p> <p>Rozmowy z uczniami po przeprowadzonych zajęciach.</p>

4.	<i>Uczeń potrafi rozwijać własne zainteresowania, znajdować w środowisku alternatywy dla nadużywania środków psychoaktywnych.</i>	<p>1. Uczenie akceptowanych społecznie sposobów spędzania czasu wolnego.</p> <p>2. Nawiązanie współpracy z organizacjami pozaszkolnymi: ZHP, MOK, PPP, MOPS, MOSiR, Kościoły, Policja, Sąd, Hospicjum, itp.</p>	<p>Udział w kołach zainteresowań według projektów prowadzących.</p> <p>Zaproszenie na uroczystości szkolne, prelekcje, sporządzanie opinii na temat uczniów.</p>	<p>Organizatorzy kół zainteresowań.</p> <p>Dyrekcja szkoły, psycholog szkolny, wychowawcy klas, pozostali nauczyciele.</p>	<p>Prezentacja dzieła końcowego</p> <p>Rozmowy,</p>
5.	<i>Uczeń potrafi radzić sobie z własnymi negatywnymi emocjami oraz z przemocą z zewnątrz.</i>	<p>1. Stworzenie systemu wsparcia dla młodzieży poprzez zintegrowanie szkolnej społeczności.</p> <p>2. Ukazanie możliwości i miejsc pomocy w środowisku lokalnym.</p>	<p>Zajęcia w zespołach</p> <p>Przekazywanie informacji w formie ulotek, adresów instytucji, itp.</p>	<p>Psycholog szkolny, wychowawcy klas, członkowie Zespołu Wychowawczego.</p> <p>Psycholog szkolny, wychowawcy klas, pozostali nauczyciele, pielęgniarka szkolna.</p>	<p>Rozmowy z uczniami.</p> <p>Rozmowy, sondaże.</p>

III. PROCEDURA EWALUACJI

1. CELE

A. Ewaluacja kształtująca:

- uzyskanie informacji o przebiegu realizacji programu profilaktycznego,
- poznanie ewentualnych trudności i braków, które występują w trakcie realizacji,
- określenie nastawienia uczestników (uczniów, nauczycieli, rodziców) do realizacji programu.

B. Ewaluacja końcowa:

- dokonanie oceny w zakresie wiedzy i umiejętności nabytych przez uczestników programu profilaktycznego,
- uzyskanie opinii (od uczestników, od przedstawicieli środowiska lokalnego itp.) o wartości zrealizowanego programu profilaktycznego.

2. KRYTERIA

A. kryterium zgodności:

- zgodność efektów programu z założonymi celami,
- zgodność celów programu z potrzebami (adresatów programu, środowiska lokalnego itp.),
- zgodność wiedzy i umiejętności nabytych przez uczestników programu z zaplanowanymi w programie.

B. kryterium efektywności:

- zmniejszenie ilości zachowań (patologicznych, ryzykownych) u młodzieży,
- poprawa klimatu szkoły (w zakresie przewidzianym w programie),
- wzrost kompetencji wychowawczych u nauczycieli, rodziców itp.

3. METODY ZBIERANIA INFORMACJI

A. Metody bezpośrednie:

- obserwacja, analiza odpowiednich dokumentów szkolnych, analiza osiągnięć uczniów, wywiady, metoda dialogowa itp.

C. Metody pośrednie:

- badania kwestionariuszowe: ankiety, kwestionariusze badania postaw, techniki socjometryczne, wypracowania uczniów, sondaże itp.

4. OPRACOWANIE I PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ

Program został opracowany w oparciu o ogólnodostępne publikacje instytucji zajmujących się działalnością profilaktyczną.

Załącznik nr 1

TELEFONY, POD KTÓRYMI MOŻNA UZYSKAĆ INFORMACJE LUB POMOC

(w rejonie GDAŃSKA)

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” - telefon informacyjno-interwencyjny	0-800 200 002
Centrum Interwencji Kryzysowej PCK	(58) 511 01 21 (58) 511 01 22
Centrum Pomocy Dziecku i Rodzinie	(58) 341 10 42
Gdańskie Centrum Informacji i Sektach i Nowych Ruchach Religijnych	0-501 337 277
Komitet Ochrony Praw Dziecka	0-502 034 728
Kuratorzy Sądowi	(58) 32 13 454
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	(58) 524 31 17
Ośrodek Terapii Dzieci i Młodzieży z Rodzin Alkoholowych	(58) 347 89 30
Punkt Konsultacyjny „MONAR-u” [Instruktorzy ds. Terapii uzależnień całą dobę udzielają konsultacji. Można też składać zamówienia na prelekcje z rodzicami, nauczycielami, uzależnionymi]	(58) 302 04 42
Ośrodek Profilaktyki i Edukacji Psychologicznej Towarzystwa Profilaktyki Środowiskowej "Mrowisko"	(58) 552 00 26
Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna nr 5	(58) 348 72 82
Gdańskie Centrum Profilaktyki Uzależnień od Alkoholü	(58) 320 02 56
Straż Miejska w Gdańsku	(58) 301 30 11 986
VIII Komisariat Policji w Gdańsku	(58) 321 68 22
Środowiskowy Dom Samopomocy dla Dzieci i Młodzieży	(58) 344 96 00

Załącznik nr 2

Scenariusz otwierający cykl zajęć promujących zdrowy styl życia

(dla wszystkich klas gimnazjalnych) oprac. mgr Elżbieta Prokop - pedagog szkolny.

Temat: Co to jest zdrowie? Co rozumiemy pod pojęciem „zdrowego stylu życia”?

Cele: Uświadomienie uczniom wieloaspektowego pojęcia zdrowia. Uświadomienie możliwości wpływania na stan swego zdrowia. Kształcenie pojęcia „zdrowy styl życia” i jego wpływu na jakość życia i zdrowia.

Pomoce: Duże arkusze papieru do spisywania wniosków, kartki do pracy indywidualnej uczniów.

Tok zajęć: Wstępem do zajęć powinna być rozmowa z uczniami na temat samego pojęcia zdrowia, z uwzględnieniem trzech jego aspektów: fizycznego, psychiczno-emocjonalnego i duchowego. Dwa ostatnie z wymienionych aspektów będą zapewne wymagały dodatkowych wyjaśnień ze strony osoby prowadzącej zajęcia, (czas 10 minut).

Ćwiczenie 1. Uczniowie dobierają się w pięcioosobowe zespoły, w których wspólnie spróbują określić i wypisać cechy człowieka zdrowego, w ogólnym, nie tylko fizycznym sensie. Po odczytaniu przez sekretarzy grup list tych cech, zostają one zapisane na tablicy. W tych samych zespołach uczniowie tworzą definicję zdrowia. Każda z tych definicji jest wspólnie uzupełniana i poszerzana według pomysłów reszty klasy. Wszystkie definicje są zapisane na dużym arkuszu papieru i pozostają na gazetce klasowej (czas 15 minut).

Ćwiczenie 2. Każdy uczeń indywidualnie zapisuje na kartce sposoby spędzania czasu wolnego i podaje czas, jaki poświęca tym czynnościom. Chętni odczytują to, co zapisali. Reszta klasy dyskutuje o tym, czy dana czynność jest pożyteczna z punktu widzenia naszego zdrowia. Sposoby spędzania czasu wolnego przez uczniów zostają zapisane na tablicy podzielonej na dwie części: zajęcia korzystne i nie korzystne dla zdrowia (Czas 15 minut).

Podsumowaniem zajęć będzie dyskusja klasy nad tym, co znaczy sformułowanie „zdrowy styl życia”, na podstawie zdefiniowanego wcześniej pojęcia zdrowia, wyszczególnionych cech człowieka zdrowego, oraz sposobów spędzania czasu wolnego, korzystnych z punktu widzenia naszego rozwoju. Zakończeniem zajęć może być ogłoszenie konkursu na plakat propagujący zdrowy styl życia.

Oprac. - na podstawie Przewodnika nauczyciela szkoły podstawowej i gimnazjum pt. „Promocja zdrowia i profilaktyka uzależnień”. Wyd. szkolne PWN.

Załącznik nr 3

Scenariusz godziny wychowawczej dla uczniów gimnazjum

Temat: Sztuka podejmowania decyzji

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- dostrzega swoje pozytywne cechy,
- rozpoznaje czynniki, które wpływają na podjęcie danej decyzji (dostrzega czynniki ułatwiające i utrudniające dokonanie wyboru),
- uzasadnia swój wybór dotyczący stosowania środków uzależniających, uświadamia sobie, które osoby z otoczenia mają największy wpływ na to, jakie podejmuje decyzje.

Środki dydaktyczne

Kartki formatu A5, długopisy, karty ćwiczeń: „Analiza siły pola”, „Moje zdanie”, „Kto ma nas wpływ?”.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Runda wstępna

Wszyscy siedzą w kręgu. Każdy kolejno kończy zdanie: *Wczoraj najbardziej ucieszyło mnie...*

2. Praca indywidualna - Co cenię w sobie najbardziej? (wg Materiałów warsztatowych: Palenie, 2000)

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że decyzję dotyczącą zażywania środków uzależniających powinni podjąć, gdy dobrze poznają, kiedy będą wiedzieli, co chcieliby w życiu osiągnąć. Wówczas świadomie zdecydują, czy chcą by papierosy, narkotyki, alkohol, były obecne w ich życiu, że są gotowi ponieść konsekwencje stosowania używek. Kiedy człowiek zna swoje dobre i złe cechy oraz ma świadomość, że niekiedy podejmuje decyzje pod wpływem presji otoczenia, dochodzi do wniosku, że dokonując wyboru nie zawsze jest niezależny, kieruje się dobrem własnym.

a) „Co cenię w sobie?” - Uczniowie zapisują na swoich kartkach, nazwy trzech cech dotyczących własnego wyglądu, charakteru, umiejętności, które w sobie cenią (numerują wg ważności). Dzieli się informacjami o sobie z klasą.

3. Ćwiczenie w grupie - Co o mnie myślisz?

Uczniowie wzajemnie przypinają sobie do ubrań na plecach po czystej kartce papieru i chodząc po klasie, wpisują na kartkach kolegów jedną lub dwie pozytywne cechy, które zauważają u danych osób.

Siadają w kręgu. Każdy odczytuje treść ze swej kartki.

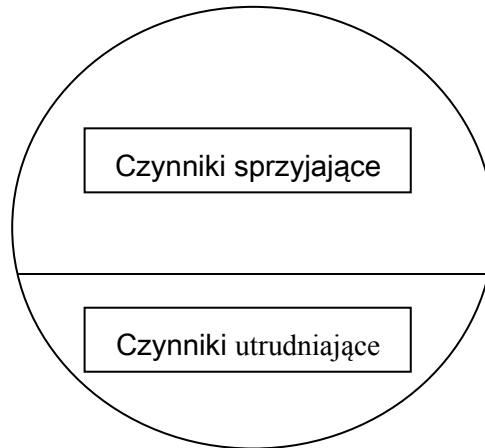
4. Praca indywidualna - analiza siły pola (Jak żyć z ludźmi, 1998)

Uczniowie otrzymują karty ćwiczeń, które wypełniają w następujący sposób:

- w górnej połowie koła wpisują czynniki sprzyjające dokonywaniu wyborów, a w dolnej - utrudniające podejmowanie decyzji (najważniejsze podkreślają),

- w tabeli wpisują czynniki utrudniające podejmowanie decyzji oraz sposoby postępowania prowadzące do zredukowania lub wyeliminowania wpływu tych czynników na sferę działania,
- w drugiej części tabeli wypisują najistotniejsze czynniki sprzyjające podejmowaniu decyzji, oraz sposoby, dzięki którym owe czynniki stają się jeszcze bardziej skuteczne.

ANALIZA SIŁ POLA

Czynniki utrudniające podejmowanie decyzji	Postępowanie
Czynniki sprzyjające dokonywaniu wyrobów	Postępowanie

5. Formularz „Moje zdanie” (wg Jak żyć z ludźmi, 1998)

Uczniowie w ciągu minuty dokonują wyboru między odpowiednimi elementami z rubryk A i B, stawiając obok preferowanych znak X. Na forum klasy uzasadniają swój wybór.

A	B
czerwony	biały
coca-cola	sok pomarańczowy
pies	kot
morze	góry
frytki	kotlet schabowy
gazeta	książka
motyl	osa
rower	samochód
Gdańsk	Warszawa
plywanie	bieganie
kino	video
spacer	telewizja
zielony	żółty

6. Formularz „Kto ma na mnie wpływ” (wg Jak żyć z ludźmi, 1998)

Uczniowie samodzielnie wypełniają karty ćwiczeń. Następnie w parach dzielą się przemyśleniami dotyczącymi zapisanych odpowiedzi.

SYTUACJA	NIKT	MATKA	OJCIEC	PRZYJACIEL	BRAT	SIOSTRA	DZIADKOWIE	NAUCZYCIEL
1. wybór programu telewizyjnego								
2. zakup butów								
3. decyzja dotycząca pójścia na wagary								
4. na co przeznaczyć 10 zł.								
5. do jakich przedmiotów szkolnych się przykladać?								
6. randka z dziewczyną (chłopakiem)								
7. wybór gimnazjum, szkoły średniej								

7. Pogadanka - na podstawie przytoczonych refleksji nastolatków

Nauczyciel czyta opisy - refleksje dwóch różnych nastolatków. Po wysłuchaniu tekstu uczniowie dzielą się uwagami na temat postaw Piotra i Michała, rozmawiają o dokonywaniu wyborów w różnych sytuacjach.

I. PIOTR:

Często muszę dokonywać wyborów. Podejmowanie decyzji jest bardzo trudne. Oczywiście moi rodzice uważają, że wiedzą najlepiej, co powinienem zrobić. Nigdy nie wiem kto ma rację: oni czy ja. Po południu mama powiedziała, że mam z nią jechać do cioci Krysi. O zostaniu w domu nie było nawet mowy. Pojechałem. Cały wieczór spędziłem siedząc przy stole i słuchając, jakie to mądre i zdolne są dzieci cioci Krysi - Istny koszmar. W czasie, kiedy byłem u cioci, telewizja emitowała mój ulubiony program. Po co rodzice ciągle mi organizują czas?

II. MICHAŁ:

Tak wiele znaczą dla mnie rodzice, przyjaciele, szkoła. Staram się dbać o wszystko. Nie jest to jednak proste. Zdecydowałem się na dodatkowe zajęcia sportowe. Ruch daje mi tyle radości! Po długiej rozmowie rodzice zgodzili się, abym w weekendy wracał do domu później niż dotychczas. Chyba przestanę się przyjaźnić z Jackiem. On ciągle namawia mnie do palenia papierosów, a przecież sportowcy nie palą. Zresztą gdybym zaczął palić, straciłbym zaufanie rodziców, czego bardzo bym nie chciał.

8. Runda końcowa

Każdy uczeń kończy następujące zdanie: Na dzisiejszych zajęciach szczególnie mi się podobało...

Załącznik nr 4

Scenariusz godziny wychowawczej dla uczniów gimnazjum

Temat: Używanie i nadużywanie alkoholu.

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- wie, dlaczego ludzie sięgają po alkohol,
- wymienia skutki picia alkoholu,
- dostrzega różnicę między używaniem a nadużywaniem alkoholu.

Środki dydaktyczne:

szary papier, pisaki, kwiat, słoik z atramentem, zdania na paskach papieru

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Runda wstępna

Wszyscy siedzą w kręgu. Każdy kolejno kończy zdanie: *Alkohol kojarzy mi się.....*

2. Burza mózgów

Nauczyciel prosi, aby wspólnie opracowali listę motywów, którymi ludzie przed 18 rokiem życia, kierują się, sięgając po alkohol, np. nieśmiałość, ciekawość, potrzeba doświadczenia akceptacji od starszych kolegów, trudności w kontaktach z osobami płci przeciwnej, chęć zademonstrowania swej dorosłości i niezależności.

Następnie klasa na podstawie listy przyczyn - wyboru od trzech do pięciu motywów (sytuacji, uczuć) z którymi, zdaniem uczniów, młodzi ludzie nie zawsze sobie radzą. Nauczyciel proponuje klasie, żeby się zastanowić nad innymi niż spożywanie alkoholu sposobami radzenia sobie z trudnościami. Zachęca uczniów do dzielenia się z klasą swoimi pomysłami.

3. Eksperyment

Nauczyciel wkłada łodygę kwiatu do słoika z atramentem. Uczniowie obserwują roślinę. Po pewnym czasie zauważają, że roślina zmienia zabarwienie. Nauczyciel wyjaśnia klasie, że tak jak użyty w eksperymencie kwiat reaguje na atrament, tak organizm człowieka pijącego reaguje na alkohol, który poprzez układ krwionośny rozchodzi się po całym ciele.

4. Dyskusja - wpływ alkoholu na organizm człowieka

Nauczyciel zachęca uczniów do dyskusji na temat szkodliwego działania alkoholu na organizm. W tym celu tłumaczy klasie, że alkohol dostaje się do organizmu przez usta, potem przechodzi do żołądka, gdzie podrażnia błonę śluzową i wzmacnia wydzielanie soku żołądkowego. Krwiobiegiem jest przenoszony do wątroby, którą uszkadza. Układem krwionośnym trafia do mózgu, działając odurzająco.

5. Pogadanka - używanie a nadużywanie alkoholu (wg Drugiego elementarza, 1995)

Nauczyciel wyjaśnia klasie, że nadużywaniem jest:

- a) każde zażywanie narkotyków,
- b) zażywanie leków uspakajających, przeciwbólowych, nasennych - bez zgody lekarza lub rodzica,
- c) picie alkoholu:
 - za wcześnie (przed 18 rokiem życia - ponieważ alkohol niekorzystnie wpływa na rozwój młodej osoby, a także procesy zapamiętywania), - za dużo (pijący traci kontrolę nad swoim zachowaniem),
 - przed i podczas prowadzenia pojazdu lub w trakcie obsługiwanego urządzenia technicznego,
 - przez kobiety, które oczekują dziecka, w czasie choroby, która wymaga zażywania różnych lekarstw.

6. Szeregowanie zdań

Uczniowie porządkują poniższe zdania według kryteriów przyjętych w tabeli „używanie a nadużywanie” (mogą przyczepiać dania do tablicy bądź przyklejać do arkusza szarego papieru).

Zdania:

- I. Karol bierze lekarstwa zgodnie z zaleceniami lekarza.
- II. Tata nalewa gościom do kieliszków urodzinowego szampana.
- III. Mama zawsze, im wyjdzie z domu do pracy, bierze środki uspokajające.
- IV. Marek ma wysoką gorączkę, więc mama, skonsultowawszy się z lekarzem, daje mu aspirynę.
- V. Kasia uwielbia smak syropu, dlatego też, pije go zawsze, gdy tylko ma na to ochotę.
- VI. Jacek wdycha butapren, by lepiej się poczuć.
- VII. Darek częstuje kolegów winem
- VIII. Piotr, jadąc samochodem, pije piwo bezalkoholowe.
(Przeczytawszy ostatnie zdanie, nauczyciel przypomina uczniom, że każdy napój alkoholowy zawiera alkohol)

7. Runda końcowa

Każdy uczeń kończy następujące zdanie: Na dzisiejszych zajęciach ważne dla mnie było.

Załącznik nr 5

Scenariusz godziny wychowawczej dla uczniów gimnazjum

Temat: Narkotyki

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- uświadamia sobie przyczyny, które powodują, że młodzież sięga po narkotyki,
- wymienia skutki oddziaływania narkotyków na organizm człowieka, potrafi wskazać argumenty przemawiające za i przeciw zażywaniu środków uzależniających.

Środki dydaktyczne:

Szary papier, pisaki, plansza z wymienionymi nazwami narkotyków, arkusz „Niedokończone zadania”.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Runda wstępna

Wszyscy, siedząc w kręgu, kolejno określają swój nastrój nazwą koloru.

2. Burza mózgow (wg A. Kołodziejczyk, E. Czerniewska, 1993)

- Uczniowie wypisują motywy, którymi kierują się młodzi ludzie, sięgając po narkotyki, np. ciekawość, pragnienie zapomnienia o kłopotach, odprężenie, przygoda, chęć zaimponowania kolegom, dla lepszego samopoczucia itp.
- Uczniowie wypisują argumenty przeciw braniu narkotyków, np. wczesna śmierć, mniejsza odporność organizmu, gorsza sprawność fizyczna, możliwość zarażenia się żółtaczką oraz wirusem HIV itp.

3. Rodzaje narkotyków.

Uczniowie, na prośbę nauczyciela, przypominają nazwy narkotyków oraz skutki ich działania (w razie potrzeby nauczyciel rozwiesza planszę).

4. Arkusz „Moje poglądy”

Uczniowie ustnie kończą następujące zdania:

- Narkotyki kojarzą mi się z
- Według mnie narkotyki są
- Kiedy moi rówieśnicy zażywają narkotyki, myślę
- Narkomani są

5. Dyskusja

Uczniowie, na prośbę nauczyciela, dzielą się na dwie grupy. Nauczyciel zapisuje na tablicy następujące zdania: *Warto brać narkotyki* oraz *Narkotyki szkodzą*. Obydwie grupy opracowują do przedstawionych tez argumenty, które przemawiałyby za ich słusnością. Następnie kolejno prezentują swoje argumenty, dyskutują na temat słusności twierdzeń.

6. Omówienie dyskusji

Propozycje pytań do uczniów:

- które z argumentów przemawiających za zażywaniem narkotyków przekonały Was o słuszności tezy *warto brać nar ko ty kil*
- Które z argumentów przeciw braniu narkotyków przemówiły do Was najbardziej?
Co przekonuje Was o słuszności własnego wyboru - niezażywaniu narkotyków?

7. Runda końcowa

Każdy uczeń kończy następujące zdanie: *Z dzisiejszych zajęć zapamiętam.....*

Załącznik nr 6

Scenariusz godziny wychowawczej mającej na celu zapobieganie zachowaniom agresywnym.

Temat: Falszowanie informacji powodem konfliktów koleżeńskich.

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- rozwija umiejętność precyzowania swoich cech charakterystycznych, poznaje kolegów i koleżanki z klasy, rozumie pojęcie fałszu i prawdy, rozwija umiejętność wyrażania swoich uczuć i przekonań
- rozwija umiejętność reagowania na odmienne poglądy i zachowania

METODY PRACY: debata, drama, metoda niedokończonych zdań

FORMY PRACY: grupowa, zbiorowa

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: tablica, kartki papieru

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Rundka wstępna

Wszyscy siedzą w kręgu na tym samym poziomie (na krzesłach lub na podłodze). Nauczyciel wyjaśnia czemu służy dobre poznanie się, niezależnie od tego jak długo uczniowie są w szkole w jednej klasie. Następnie wyjaśnia, że nieznanostwo prowadzi do niewłaściwego odbioru drugiej osoby, złego interpretowania jej zachowania lub wypowiedzi.

Uczniowie szukają sposobu w jaki mogą poznać się lepiej. Nauczyciel proponuje zabawę.

Każdy uczeń otrzymuje karteczkę, na której zapisuje swoje imię. Jeśli imiona powtarzają się, to również zapisuje nazwisko. Wszyscy uczniowie jednocześnie chodzą po Sali i podają napotkanej osobie swoją kartkę, mówiąc: *Mam na imię np. Karol i najchętniej lubię w wolnym czasie słuchać muzyki młodzieżowej.*

Osoba, która otrzymała tę kartkę podchodzi do kogoś innego, podaje kartkę i mówi: *Karol najchętniej w wolnym czasie słucha muzyki młodzieżowej itd.*

Wszyscy uczniowie wymieniają kartki, informując, co najchętniej w wolnym czasie robi osoba, której imię jest napisane na kartkach.

Po kilku minutach nauczyciel przerywa zabawę i prosi, aby uczniowie usiedli. Każdy pozostaje z kartką jaką ostatnio otrzymał. Po kolei czytają imię i informację jaką otrzymali o tej osobie. Osoba o której mowa jest w danej chwili po wysłuchaniu całości wypowiada się czy dana informacja była prawdziwa, czy zmieniona. Nauczyciel zapisuje na tablicy ilość informacji prawdziwych i ilość informacji przekłamanych.

Uczniowie podsumowują wyniki z tablicy, wypowiadają się na temat ilości informacji przekłamanych i informacji zmienionych. Próbuje wyciągnąć wnioski. Dowodzi to, że nie należy bazować na tym, co ktoś o kimś innym mówi lecz raczej sprawdzić informacje u źródeł.

Podsumowanie

Dyskusja na temat znanych sobie sytuacji, w których jakaś wiadomość nie była zgodna z prawdą i zaszkodziła ich przyjaźni lub zgodności koleżeńskiej.

Uczniowie dzielą się na grupy. Każda grupa kończy zdanie:

Przyjaźni zaszkodzić mogą... (wypisują różne przyczyny konfliktów przyjacielskich i koleżeńskich)

Odczytanie wypisanych przykładów. Porównanie i omówienie. Ewaluacja.

Uczniowie w grupach piszą co najmniej jedno zdanie wyrażające opinię o lekcji.

Literatura wykorzystana do przygotowania zajęć:

„Jak w szkole można przeciwdziałać zachowaniom agresywnym”, Ewa Kosińska, Kraków;
[„Wszystko dla szkoły- miesięcznik z pokoju nauczycielskiego”, nr 5/2000]

Załącznik nr 7

Scenariusz godziny wychowawczej mającej na celu przeciwdziałanie zachowaniom agresywnym.

Temat: Posługiwanie się imieniem - wyrazem szacunku dla kolegi

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

rozwija poczucie własnej wartości, odrębności i wyjątkowości, rozwija umiejętność wypowiedzi na forum klasy, zapamiętuje imiona koleżanek i kolegów, ma poczucie wzajemnej sympatii, uznania i poszanowania ich godności, rozwija umiejętność posługiwania się imieniem,

METODY PRACY: debata, drama,

FORMY PRACY: indywidualna, grupowa, zbiorowa

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: kartki papieru

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Rundka wstępna

Wszyscy siedzą w kręgu i witają jedną z osób (osoby nie mogą się powtarzać), np. *Witam cię Aniu..., Cześć Adam....*

Nauczyciel pyta, ile imion w klasie się powtarza. Wyjaśnia, że umiejętność posługiwania się imieniem w kontaktach z ludźmi, zwłaszcza rówieśnikami, jest wyrazem uznania w nich partnera i poszanowania ich godności. Imię świadczy również o odrębności każdego i wyjątkowości.

Praca indywidualna

Nauczyciel rozdaje uczniom karteczki, na których mają zapisać różne odmiany swojego imienia z jakimi spotkali się w swoim życiu. Ustalają wspólnie, że w dzieciństwie były to zdrobnienia lub upodobnienia, w wieku szkolnym mogą występować przezwiska.

Prezentacja własnych przemyśleń

Każdy uczeń odczytuje zapisane przez siebie odmiany swojego imienia. Opowiada, jak zwracano się do niego w dzieciństwie i jakich zwrotów, imion używają wobec nich dorośli i rówieśnicy.

Uwaga

Każdy uczeń po kolei przeżywa przygodę ze swoim imieniem. Jest przy tym dużo radosnego śmiechu, wzrasta w grupie klasowej poczucie bezpieczeństwa. Uczniowie zwykle trzymający się na uboczu, mają okazję zaistnieć tak samo, jak aktywiści klasowi. Nie ma tu lepszych i gorszych, wszyscy mogą się wypowiedzieć i opowiedzieć o swoim imieniu kilka ciekawostek.

Na zakończenie każdy uczeń podaje jak chciałby, aby się do niego zwracać w klasie. Pozostali uczniowie próbują zapamiętać jak najczęściej nowo wymyślonych „pseudonimów”.

Pierwsza osoba podaje „pseudonim” bądź imię swoje, druga osoba pierwszej i swoje, trzecia pierwszej, drugiej i swoje itd.

Ewaluacja.

Uczniowie w grupach piszą co najmniej jedno zdanie wyrażające opinię o lekcji.

Literatura wykorzystana do przygotowania zajęć.

„Jak w szkole można przeciwdziałać zachowaniom agresywnym?”,

Ewa Konińska, Kraków, [„Wszystko dla szkoły „nr 5/ 2000]

Załącznik nr 8

Scenariusz godziny wychowawczej mającej na celu zapobieganie zachowaniom agresywnym

Temat: Wspólna praca - wspólne zainteresowanie

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

rozwija poczucie własnej wartości, określa swoje cechy charakterystyczne, rozwija umiejętność wyrażania swoich uczuć i przekonań, akceptuje cechy innych,

METODY PRACY: dyskusja, drama,

FORMY PRACY: indywidualna, grupowa, zbiorowa

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: arkusze szarego papieru, pisaki

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Rundka wstępna

Wszyscy siedzą w kręgu na krzesłach. Jedna osoba stoi na środku (może to być nauczyciel). Na hasło: np. *Wstają wszyscy, którzy mają długie włosy*. Uczniowie podrywają się z krzesel i przesiadają na inne, wolne krzesło. Osoba, która nie zdążyła usiąść, staje na środku i podaje kolejną cechę wspólną, np. *Wstają wszyscy, którzy mają spodnie,...którzy lubią lody czekoladowe,...którzy jeżdżą na rowerze itd.*

Dyskusja

Uczniowie odpowiadają na pytanie: *Czy wszyscy są tacy sami?*

Wspólnie z nauczycielem dochodzą do wniosku, że wszyscy ludzie różnią się od siebie specyficznymi cechami, ale też mają wiele wspólnego. Nie ma więc osób, które bazując na podobieństwie, nie mogłyby się kolegować czy nawet przyjaźnić. Wystarczy trochę dobrej woli i znajdziecie sobie coś wspólnego z drugą osobą.

Praca w grupach

Nauczyciel dzieli klasę na zespoły pięcioosobowe (nie większe, mogą być czteroosobowe). Stara się tak dobrać uczniów, aby w zespołach były osoby najmniej znające się. Każda grupa otrzymuje pół arkusza szarego papieru i pisak. Jedna osoba rysuje na arkuszu duże koło - środek kwiatka, i tyle płatków ile jest osób w grupie. Każda osoba wpisuje w jednym płatku swoje inicjały, zaznaczając w ten sposób, że ten płatek należy do niej.

Po krótkiej dyskusji grupa uzgadnia, co jest dla wszystkich wspólne np., jakie zainteresowania, ulubione potrawy, przedmioty czy umiejętności posiadają wszyscy członkowie grupy. Jeśli jest to cecha każdego, to zapisują w środku kwiatka. Po wyczerpaniu wspólnych cech, uzgadniają co ich różni, co ma jedna osoba z grupy i nie

ma nikt inny np. ktoś ma świnkę morską i nikt inny z grupy nie ma takiego zwierzątka, to ta osoba wpisuje w swój płatek, jako cechę różniącą ją od innych osób w grupie.

Po uzgodnieniu kilku różnic nauczyciel kończy ćwiczenie.

Omówienie prac grupowych

Grupy przywieszają swoje arkusze na tablicy (ścianie) i po kolei omawiają cechy wspólne i te indywidualne.

Podsumowanie

Po omówieniu przez przedstawicieli grup wypracowanych plakatów, nauczyciel podsumowuje ćwiczenia wyjaśniając, że należy szukać podobieństw wśród rówieśników, aby lepiej budować wspólnotę klasową. To, że każdy uczeń jest inny i ma inne potrzeby nie znaczy, że ich nic nie łączy. W każdej klasie są uczniowie o podobnych zainteresowaniach, dążeniach, marzeniach. Jeśli rówieśnicy nie zechcą ze sobą rozmawiać, to mogą nie zauważyć, że obok jest ktoś z kim mogliby znaleźć wspólny język czy nawet zaprzyjaźnić się.

Ewaluacja

Uczniowie w grupach piszą co najmniej jedno zdanie wyrażające opinię o lekcji.

Literatura wykorzystana do przygotowania zajęć.

„Jak w szkole przeciwdziałać zachowaniom agresywnym?” Ewa Kosińska, Kraków, [„Wszystko dla szkoły” nr 5/2000]

Edyta Grodzka

Załącznik nr 9

„Bez strachu, agresji, bezpiecznie”

Program profilaktyczny Straży Miejskiej w Gdańsku na rzecz zapobiegania popełnianiu przestępstw i wykroczeń a także zmniejszenia skali zjawisk kryminogennych

Podstawy prawne:

- Art. 11 pkt. 8 Ustawy z dnia 29.08.1997r. o strażach gminnych,
- Art.5 ust. 5 a także Art. 5 ust.6 znowelizowanej ustawy o systemie oświaty z dnia 7.09.1991r,
- wprowadzona 1 stycznia reforma administracyjna.

Gmina jako organ prowadzący, zobowiązana jest między innymi do zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków działania szkoły.

Istotnym nowum w kompetencjach gminy jako organu prowadzącego jest też nadzór nad spełnianiem obowiązku szkolnego przez młodzież. Z treści art. 15 ustawy o systemie oświaty wynika, że nauka jest obowiązkowa do 18 roku życia.

Nie spełnianie obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki podlega egzekucji w trybie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (art. 20).

Straż Miejska jako jednostka organizacyjna gminy powołana do ochrony porządku publicznego na jej terenie, ze szczególną powagą traktuje obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych.

Skuteczność swojego działania uzależnia w dużej mierze od działań profilaktycznych na rzecz zapobiegania i zwalczania naruszeń prawa i leżących u ich podłoża zjawisk patologicznych.

Działania profilaktyczne w środowisku dzieci i młodzieży prowadzone są przez strażników już od 1996 r.

Funkcjonariusze pracują z dziećmi i młodzieżą w różnych placówkach; oświatowych, wychowawczych terapeutycznych, spotykają się także z nimi na festynach koloniach i obozach. W trakcie tych spotkań mówią o potrzebie przestrzegania przepisów prawa, tłumaczą zbieżność norm prawnych i moralnych,* ostrzegają przed zagrożeniami, a także szczegółowo tłumaczą sens istnienia nakazów, zakazów i obowiązków prawnych. Rejon placówki staje się jednocześnie ich rejonem służbowym, w którym podejmują interwencje wobec sprawców przestępstw i wykroczeń (tzn. reagują na wszystkie nieprawidłowości). Stosowane sankcje wobec młodzieży to często rozmowa w obecności dyrektora i pedagoga, obowiązek wykonania plakatu czy gazetki o szkodliwości palenia, stawienie się do komendy Straży Miejskiej na rozmowę z rodzicem itp. Są też i wnioski o ukaranie do Kolegium ds. Wykroczeń oraz wnioski do Sądu Rodzinnego.

Taka właśnie oferta pracy z młodzieżą spotkała się z akceptacją zarówno młodzieży jak i pedagogów, coraz częściej też współpracują z nami rodzice.

Mając na uwadze skalę potrzeb i problem jakim jest znalezienie metod poprawy bezpieczeństwa w mieście Referat Profilaktyki i Współpracy ze Szkołami, funkcjonujący w strukturze organizacyjnej Straży Miejskiej od czerwca 2000r., opracował program „Bez strachu, agresji, bezpiecznie”.

Celem tego programu jest wychowanie dzieci i młodzieży w poszanowaniu prawa, nauczaniu ich jak uczyć się pracować i odpoczywać bezpiecznie.

Przekonanie do posłuszeństwa i respektowania przepisów prawa, na co dzień przez młodych mieszkańców zmniejsza potrzebę stosowania przymusu i eliminuje wynikające z tej potrzeby szerzenie przemocy i agresji w tej grupie wiekowej.

W ramach programu realizowane będą programy szczegółowe i organizowane imprezy kulturalno - edukacyjne a mianowicie:

1. **„Nie szkodzić”** czyli wychowanie w poszanowaniu prawa, którego zadaniem jest przekazanie dzieciom i młodzieży następujących treści.
 - edukacji z zakresu obowiązków, nakazów i zakazów w oparciu o przepisy ustawy o postępowaniu wobec nieletnich,
 - określenia jaki to jest prawidłowy system wartości u ludzi młodych i we współpracy z pedagogami dokonywanie prezentacji i utrwalania prawidłowych postaw,
 - informacji o instytucjach powołanych do egzekwowania
 - przepisów prawa,
 - prezentacja zakresu działania, uprawnień i obowiązków strażnika miejskiego.
2. **„Bezpieczne Dzieciństwo”** program w którym funkcjonariusze mówią o zagrożeniach i sposobach ich, unikania a w tym:
 - **„Narkotyki?- ze mną nie wygrasz”** czyli tropem dilerów w szkołach, program profilaktyczno - edukacyjny realizowany we współpracy ze Strażą Graniczną.
 - **„Postępowanie ze zwierzętami”** program profilaktyczny jak zachować się wobec agresywnego psa.
 - **„Schron”** program wychowawczy realizowany przez Ośrodek Terapii dla Dzieci i Młodzieży z Rodzin z Problemem Alkoholowym, którego zadaniem jest nauczanie dzieci życia bez konfliktów w zgodzie z przepisami prawa, kulturalnie a jednocześnie ciekawie i sensownie. Dodatkowym zamysłem jest zaprezentowanie dzieciom pozytywnych wzorców męskich - zajęcia prowadzą głównie mężczyźni.
 - **„Strażnik Siły”** program przeciwdziałania przemocy w szkole realizowany z udziałem dzieci.
3. Zorganizowanie ogólnomiejskich imprez edukacyjno - kulturalnych
 - *Olimpiada wiedzy na temat „Obowiązki, nakazy i zakazy prawa w życiu codziennym”,*
 - *Festiwal teatrzyków dziecięcych na temat „Jak żyć bawić się i odpoczywać bezpiecznie”*

- Konkurs poezji i prozy na temat „*Jak żyć bez agresji tworzyć, nie niszczy*”.

4. W ramach prewencji negatywnej strażnicy reagują i będą to kontynuować na wszystkie przestępstwa popełniane wobec dzieci i młodzieży, ale również na wszelkie nawet drobne naruszanie prawa przez nieletnich. W tym zakresie prowadzone jest również szeroko pojęte współdziałanie z różnymi instytucjami. Skuteczną i ciekawą formą jest praca zespołu interwencyjnego funkcjonującego przy Izbie Wyrzeźwień.

Program przeciwdziałania przemocy wśród dzieci

„STRAŻNIK SIŁY”

„Strażnik Siły” : program przeciwdziałania przemocy wśród dzieci realizowany z ich udziałem.

Wprowadzenie

Problemem narastającym na całym świecie jest zjawisko mobbingu, nie ulega wątpliwości, że to zjawisko obejmujące prześladowania i różne formy szykan, zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych istnieje od bardzo dawna, może nawet od zawsze,

Zainteresowanie problemem w szkole narodziło się w latach 60-tych i 70-tych w Szwecji i pozostałych krajach skandynawskich. W latach 80-tych przypadki dramatycznych następstw mobbingu spowodowały intensywne działania na rzecz ograniczenia skali tego negatywnego zjawiska. Bardzo ważnym dla ustalenia metod i sposobów jego zwalczania, jest zrozumienie istoty tego zjawiska.

Jedną z definicji w sposób jasny precyzującą co to jest mobbing sprecyzował Dan Olweus w swojej książce pt. „Mobbing fala przemocy w szkole. Jak ją powstrzymać?” Według niego o zjawisku mobbingu można mówić wówczas, gdy ofiara przez dłuższy czas jest wielokrotnie narażona na negatywne działania ze strony innej osoby lub osób.

Pod pojęciem negatywne działania autor rozumie sytuacje, w której ktoś wyrządza (lub chce wyrządzić) komuś innemu krzywdę lub przykrość. Pojęcie to swoim zakresem obejmuje także przemoc i agresje.

Mogą to być działania werbalne(groźby, złośliwości), mogą też przyjmować postać przemocy bezpośredniej, czyli fizycznej (uderzenia popchnięcia, ograniczenie wolności). Można również wyobrazić sobie działania negatywne bez użycia słów i bez kontaktu fizycznego, np. w postaci grymasów, wrogich gestów, unikania i innych zachowań zmierzających do zranienia lub zirykowania drugiej osoby. Prześladowania i szykany mogą być dziełem jednej osoby lub grupy. Również ofiarą może być jednostka lub grupa. Ta druga sytuacja w realiach szkolnych zdarza się jednak rzadko.

Cechą charakterystyczną mobbingu jest nierównowaga sił. Osoba „atakująca” ma pozycję silniejszą od ofiary. Nie można, więc mówić o szykanach czy prześladowaniach w przypadku konfliktów między dwoma osobami mniej więcej równie silnymi (fizycznie lub psychicznie).

Należy także rozróżnić prześladowania bezpośrednie i pośrednie. Pierwsze polegają na otwartych atakach, drugie- na doprowadzeniu do wyobcowania ofiary i odizolowaniu od reszty uczniów. Szykanowane w ten sposób dziecko nie jest dopuszczane do „towarzystwa”, trudno jest mu znaleźć przyjaciół. Nie należy zapominać także o tych mniej wyrazistych formach szykanowania.”

Zjawisko mobbingu wśród dzieci jest wyjątkowo groźne i niepokojące autor wyżej przytoczonej literatury przedstawia w oparciu o wycinki z gazet następujące przykłady; cyt. ” - Trzynastoletni, z natury spokojny Johnny przez dwa lata był dla swoich kolegów z klasy żywą zabawką. Zabierali mu pieniądze, zmuszali do jedzenia trawy i picia mleka ze środkami piorącymi, bili go w toalecie, zakładali na szyję obrozę i kazali udawać psa. Przesłuchiwanie w tej sprawie prześladowcy Johnnynego twierdzili że robili to dla zabawy.

Philip Carpetner został zaszczyty na śmierć. Przez dłuższy czas był prześladowany przez trzech kolegów z klasy. Kroplą przepełniającą dzban goryczy była kradzież notatek Philipa na dzień przed bardzo ważnym sprawdzianem. Szesnastolatek bał się o wszystkim opowiedzieć rodzicom i wybrał śmierć.”

W naszym rodzimym wydaniu dzieci także wykazują wiele pomysłowości przy dręczeniu słabszych fizycznie lub psychicznie kolegów i koleżanek, robią następujące rzeczy;

- tzw. „szuwarki” - płukanie ofiarom głowy w toalecie,
- zmuszają do lizania butów i drzwi w toalecie,
- mażą długopisami i flamastrami ciało i odzież,
- biją, ośmieszają i wyszydzają,
- są też różne zabawy z zapalkami poprzez zwykłe rozrzucenie i wymuszenie pozbierania, do bardziej wymyślnych i okrutnych takich jak „rozbrajanie miny” (wykonując takie polecenie trzeba wyjąć ustami zapalki wetknięte w ludzkie odchody), zapalki można też wetknąć między palce ofiary i podpalić.

Lista tych przerażających przykładów jest długa, ich następstwa są również tragiczne. Okrucieństwo, z jakim młody sprawca, albo sprawcy robią krzywdę swoim rówieśnikom są niewiarygodne. To nie są już „honorowe, męskie pojedynki” to są często przedstawienia pełne grozy, w których nad jedną ofiarą znęca się cała grupa wyrostków często w tym samym wieku lub niewiele starszych. Widownia - koleżanki i koledzy przyglądają się w milczeniu z akceptacją prawdziwą albo fałszywą (ze strachu) albo- uciekają. Bardzo rzadko zdarzają się przypadki, w których ktoś wystąpi w obronie ofiary albo sprowadzi pomoc.

Przyczyny i czynniki wpływające na rozmiary i częstotliwość „mobbingu” to między innymi cechy systemu lub środowiska szkolnego np. takich jak liczebność klasy jej struktura ze względu na płeć, sposób pełnienia dyżurów na przerwach przez nauczycieli (rzetelna obecność również w miejscach odosobnionych takich jak szatnie (również szatnie do zajęć w-f) zakamarki przy zejściach do pomieszczeń magazynowych i innych, toalety, a także odosobnione miejsca na boiskach, reakcja dyrekcji szkoły na ich spostrzeżenia i wnioski, a także reakcja nauczycieli dyżurujących na nieprawidłowości w zachowaniu uczniów.

Istotne znaczenie mają też cechy zewnętrzne, cechy charakteru oraz ewentualne różnice w sytuacji rodzinnej lub odmiennosc środowiska, z którego uczeń się wywodzi. Wzajemne szykanowanie się uczniów często jest efektem panującej między nimi rywalizacji.

Przyczyna funkcjonowania zjawiska mobbingu to współdziałanie wielu czynników, w tym, co charakteryzuje uczniów dręczących kolegów, jest połączenie agresji i siły, podczas gdy ich ofiary cechuje zastraszenie i pasywne reakcje w połączeniu ze słabością fizyczną.

Dodatkowym bardzo poważnym problemem występującym nierozłącznie z omawianym zjawiskiem mobbingu jest fakt, że ofiarą lub sprawcą szykan jest się zazwyczaj bardzo długo, często przez wiele lat.

Właśnie, dlatego należy zdecydowanie przeciwdziałać temu zjawisku. W szkole takie działania powinni inspirować i rozwijać pedagodzy, a rodzice powinni się dowiedzieć, jeżeli tego nie wiedzą, że na podstawie wieloletnich badań stwierdzono: cyt. „Wychowanie, w którym jest dużo miłości i zaangażowania ze strony rodziców (opiekunów), wyraźnie

wytyczenie granic, jak dziecku wolno, a jak nie wolno się zachowywać, oraz niestosowanie metod wychowawczych opartych na sile przyczynia się do harmonijnego rozwoju dziecka i do wzrostu jego samodzielności.”

Ciekawym jest, że na poziom agresji dziecka nie ma wpływu pochodzenie społeczne. Badania socjologiczne wykazały, że sytuacja socjalno - ekonomiczna rodziny, czyli dochody, wykształcenie rodziców, standard mieszkania itp. nie odgrywają żadnej roli.

Skutki mobbingu bywają różne zawsze jednak mają bardzo poważne znaczenie dla dalszego życia tych młodych ludzi, którzy w nim uczestniczą. Dotyczą one fundamentalnych dla naszego społeczeństwa wartości. Jednym z podstawowych praw człowieka - i ucznia - jest prawo do życia w poczuciu bezpieczeństwa - także w szkole, prawo do życia bez upokorzeń i ciągłych represji ze strony otoczenia. Umywanie rąk i wyrozumiałość dla prześladowców nie jest sposobem. Zaniechanie walki z problemem jest w gruncie rzecz przyzwoleniem.

Funkcjonariusze Wydziału Profilaktyki i Współpracy ze Szkołami pracując w szkołach zauważają tam dużą skalę tego problemu, dlatego też program zaradczy „Strażnik Siły” jest propozycją współdziałania na rzecz ograniczenia lub całkowitego wyeliminowania zjawiska tzw. „mobbingu”.

Głównym celem programu jest ograniczenie lub całkowite wyeliminowanie mobbingu w szkole i poza nią, a także zapobieganie powstawaniu tego typu problemów.

Dodatkowo zakłada poprawę:

- poczucia bezpieczeństwa w szkole,
- poczucia akceptacji,
- atmosfery w szkole i poza nią
- relacji, koleżeńskich,

Wstępne założenia: rozpoznanie problemu:

1. Obserwacja dzieci i ustalenie stanu faktycznego przez nauczycieli

Ofiara - jak ją rozpoznać

Oznaki podstawowe:

A. W szkole

Dzieci narażone na szykany ze strony kolegów, charakteryzują się jedną lub kilkoma z podanych niżej cech:

- Są przezywane, upokarzane, wyśmiewane, wyszydzane, zastraszane, koledzy drażnią się z nimi i grożą im.
- Są zaczepiane, popychane szturchane(nie potrafią się dobrze obronić)
- Są wciągane w kłótnie i bójki, w których są stroną słabszą nie bronią się, lecz próbują uciec lub się wycofać(często płacząc)
- Koledzy zabierają im książki, pieniądze, i inne rzeczy. Ich własność jest niszczone, np. zawartość tornistra rozrzucona po podłodze.

- Mają siniaki, strupy, zadrapania oraz podarte ubrania i tego faktu nie potrafią wytłumaczyć w żaden wiarygodny i logiczny sposób.

Oznaki drugorzędne:

- Są w czasie przerw samotne i nie dopuszczane do grupy, nie mają w klasie żadnego dobrego przyjaciela.
- Jako jedni z ostatnich są wybierani do gier zespołowych lub drużyn sportowych itp.
- W czasie przerw trzymają się w pobliżu nauczyciela lub innych dorosłych,
- Mają problemy z głośnymi wypowiedziami na lekcjach. Odpowiadając sprawiają wrażenie
- niepewnych i nerwowych.
- Wyglądają na sfrustrowane, nieszczęśliwe, smutne; łatwo płaczą.
- Mają coraz gorsze oceny w szkole.

B. W domu

Oznaki podstawowe:

- Przychodzą w podartych zniszczonych ubraniach, mają zniszczone podręczniki
- Mają siniaki strupy, zadrapania, których nie potrafią wytłumaczyć w logiczny sposób.

Oznaki drugorzędne:

- Nie są odwiedzani przez kolegów ani nie chodzą do ich domów. Mało czasu spędzają na podwórku z rówieśnikami. Nie mają przyjaciela.
- Rzadko lub w ogóle nie są zapraszane na imprezy do kolegów, same też nie organizują imprez (boją się, że nikt by do nich nie zechciał przyjść)
- Nie lubią chodzić do szkoły, boją się, z oporami wychodzą z domu. Skarżą się na brak apetytu bóle głowy i żołądka, zwłaszcza rano.
- Do i ze szkoły bez uzasadnienia idą dłuższą drogą.
- Mają kłopoty ze snem, koszmary senne, płaczą w nocy.
- Maleje ich zainteresowanie szkołą przynoszą coraz gorsze stopnie.
- Sprawiają wrażenie nieszczęśliwych i smutnych, w depresji zdarzają im się częste zmiany nastroju i napady złości, są poirytowane.
- Proszą rodziców o pieniądze lub je kradną(by przypodobać się swym prześladowcom).

Cechy ogólne potencjalnych ofiar mobbingu

Dzieci i młodzież szykanowane przez rówieśników charakteryzują się następującymi cechami ogólnymi;

- Są słabsi fizycznie od swoich rówieśników(dot. zwłaszcza chłopców).
- Boją się urazów fizycznych. Dlatego unikają niebezpiecznych zabaw, niektórych dyscyplin sportowych, bójek. Mają słabsza koordynacje ruchów(dot. chłopców).

- Są ostrożne wrażliwe, ciche wycofane z życia, mało aktywne, nieśmiałe, często płaczą
- Są niepewne, zależnione, nieszczęśliwe, charakteryzują się niską samooceną podświadomie i pośrednio pokazują innym, że są małowartościowe, okazują swoją bezbronność i bezradność w przypadku ataku- widać, że są łatwym celem.
- Mają trudności z pokazaniem się w grupie towarzyskiej. Kłopoty te są natury werbalnej i fizycznej. Zwykle nie są agresywne, nie drażnią innych, nie prowokują.
- Łatwiej przychodzi im nawiązanie kontaktu z dorosłymi niż z rówieśnikami.
- Niezależnie od tego, czy na początku szkoły miały dobre stopnie czy nie, później wyniki ulegają pogorszeniu.

Ofiary prowokujące

Dzieci tego typu charakteryzują się niektórymi z poniższych cech:

- Mają porywczy temperament, bronią się gdy ktoś je atakuje, chcą się bić i próbują oddać, ale najczęściej z żalnym rezultatem.
- Mogą być nadaktywne, ciągle w ruchu, nie potrafią się skupić- ogólnie są to uciążliwe dzieci, wprowadzające zamieszanie i niepokój. Często są niedojrzałe i niezdarne, miewają drażniące otoczenie przyzwyczajenia.
- Są nie lubiane także przez nauczycieli i innych dorosłych.
- Mogą same dokuczać innym uczniom.

Sprawcy „mobbingu”- jak ich rozpoznać?

Szkolni prześladowcy charakteryzują się następującymi cechami:

- Łatwo irytują się, szydzą z innych, celowo mówią rzeczy, które mogą kogoś zranić, grożą wyśmiewają się, popychają innych, szturchają biją znęcają się, niszczą cudze rzeczy (na jednym lub wieloma uczniami). Wielu sprawców mobbingu wykorzystuje innych do „czarnej roboty”.
- Mogą być silniejsi od kolegów z klasy, zwłaszcza od swoich ofiar. Są sprawni fizycznie i mają dobrą koordynację ruchów, co widać w sporcie i podczas bójek.
- Mają potrzebę dominowania i tyranizowania innych, chętnie uciekają się do przemocy i groźb, dążą do realizacji swojej woli za wszelką cenę, Chętnie się swoją faktyczną i wyimaginowaną władzą nad pozostałymi uczniami.
- Są porywczy, impulsywni, cechuje ich niski próg frustracji, mają trudności z przystosowaniem się do panujących norm i zasad. Aby osiągnąć korzyści chętnie oszukują.
- Są zbuntowani, nieposłuszni, agresywni wobec dorosłych, także wobec rodziców i nauczycieli. Starsi i silniejsi mogą wzbudzać strach nawet wśród dorosłych, sprytnie wykręcają się z trudnych sytuacji.
- Mają opinie twardych. Nie współczują dręczonym uczniom.
- Nie są niepewni ani przestraszeni i zazwyczaj mają dość wysokie mniemanie o sobie.

- W porównaniu z innymi stosunkowo wcześniej zaczynają łamać inne normy społeczne i prawne. Wpadają w złe towarzystwo, dużo piją kradną stają się chuliganami.
- Zwykle mają poparcie przynajmniej małej grupki kolegów. W ostatnich latach szkoły podstawowej i później przeważnie przestają być lubiani.
- Mogą mieć dobre stopnie w pierwszych pięciu klasach szkoły podstawowej, później zazwyczaj mają negatywny stosunek do szkoły i oceny poniżej średniej.

2. Przeprowadzenie ankiety wśród uczniów

- opracowanie: pedagodzy, uczniowie, funkcjonariusze Straży Miejskiej
- przeprowadzenie badań: pedagodzy, uczniowie
- opracowanie wniosków: pedagodzy, uczniowie ewentualnie specjaliści współpracujący ze szkołą

3. Zorganizowanie Rady Pedagogicznej z udziałem Rady Rodziców, Samorządu Uczniowskiego innych instytucji współdziałających ze szkołą poświęconej określeniu skali problemu i uzgodnieniu współdziałania w tym zakresie. Proponowane działania w tym zakresie to:

- Uruchomienie telefonu kontaktowego, dyżurów uczniów, pedagogów, rodziców przyjmujących zgłoszenia (ewidencjonujących wszystkie sygnały).
- Ustalenie dyżurów pedagogów udzielających porad w tym zakresie (powinni to być nauczyciele lubiani przez młodzież, przygotowani do udzielenia wsparcia i dyskusji na ten temat,
- Bezwzględne egzekwowanie pełnienia przez nauczycieli dyżurów na przerwach, w sposób aktywny nastawiony na ujawnienie problemu i przeciwdziałanie na bieżąco(reagowanie).
- Opracowanie regulaminu klasowego zawierającego normy postępowania zapobiegające mobbingowi i sankcje przewidziane za nieprzestrzeganie tych norm.
- Powołanie zespołu arbitrów klasowych spośród uczniów, przewodniczącym powinien być wychowawca.
- W uzasadnionych przypadkach omawianie problematycznych spraw na forum klasy a nawet szkoły/ np. apele i godziny wychowawcze.
- Prowadzenie wspólnych zajęć wzmacniających więzi między uczniami.
- Organizowanie nauki poprzez współpracę, pracę w zespołach umożliwiającą ofiarom prezentację swoich mocnych stron.
- Zebrania rodziców ofiar, prześladowców a po pewnym okresie pracy z nimi wspólne.
- Indywidualne rozmowy z rodzicami.
- Interwencje domowe.

W w/w działaniach mogą uczestniczyć w razie potrzeby funkcjonariusze Straży Miejskiej.

4. Podsumowanie rocznej pracy arbitrów klasowych i wybór najbardziej zaangażowanych, pracowitych i skutecznych celem przyznania im tytułu „Strażnika Siły”. Eliminacje będą prowadzone na szczeblu klasowym, szkolnym miejskim - specjalny zespół powinien przygotować regulamin organizacji i przeprowadzenia wyboru - Miejskiego Strażnika Siły spośród działających na rzecz zwalczania przemocy uczniów.

Program profilaktyczny

„NIE SZKODZIĆ”

ODPOWIEDZIALNOŚĆ NIELETNICH ZA POPEŁNIONE CZYNY KARALNE

W dążeniu do przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich Straż Miejska w Gdańsku - Referat Profilaktyki i Współpracy ze Szkołami opracował program profilaktyczny, którego głównym celem jest wychowanie młodzieży w poszanowaniu prawa i norm moralnych.

Program ten skierowany jest do dzieci i młodzieży szkół gimnazjalnych i średnich na terenie gminy Gdańsk (czas trwania pogadanki - ok. 2 godz. lekcyjne).

Cel:

1. Uświadomienie uczniom konieczności przestrzegania określonych norm prawnych i moralnych.
2. Przekonanie, że wykroczenie i przestępstwo jest zachowaniem zasługującym na szczególne potępienie.
3. Zapoznanie uczniów z Ustawą z dnia 26.10.82 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, Kodeksem Wykroczeń, Kodeksem Karnym.
4. Rozwijanie poczucia odpowiedzialności za swoje postępowanie.
5. Konsekwencje ponoszone przez nieletnich za popełnienie czynu zabronionego.
6. Zapoznanie uczniów z uprawnieniami i obowiązkami funkcjonariuszy Straży Miejskiej
7. Zapoznanie uczniów z instytucjami powołanymi do egzekwowania przepisów prawa.
8. Przeprowadzenie olimpiady ogólnoszkolnej na temat znajomości przepisów prawa.

Przebieg zajęć:

1. Przedstawienie imienne funkcjonariusza prowadzącego zajęcia
2. Zapytaj: **Co to jest wykroczenie i przestępstwo** (dzieci i młodzież formułują definicje i podają przykłady).
3. Omówienie Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, Kodeksu Wykroczeń, Kodeksu Karnego (demoralizacja: palenie papierosów, używanie alkoholu i innych środków odurzających, wagary, ucieczki z domu, udział w grupach przestępczych itp.).
4. Powiedz o konsekwencjach czynów karalnych w dorosłym życiu.
5. **Dyskusja: „ Czy można akceptować przemoc i agresję w różnych środowiskach - dom, szkoła, podwórko i inne”.**
6. Zapytaj jak dzieci i młodzież odbierają Straż Miejską w szkole, przedstaw im swoje uprawnienia i obowiązki.
7. Zapytaj: **Czy w klasie ktoś ma problem, w którym możemy mu pomóc?** Jeżeli tak, to podaj numery tel. do Straży (bezpłatny i płatny oraz imiennie do kogo ma się zwrócić, oraz instytucje, które pomogą rozwiązać dany problem).

Program profilaktyczny – „Ze mną nie wygrasz” czyli tropem dilerów

Wprowadzenie

Pamiętajmy, że jeżeli „ktoś” będzie chciał zażyć środek odurzający to znajdzie się **taki** „ktoś”, który mu go dostarczy. Ale rozprowadzanie i posiadanie narkotyków to – przestępstwo! Takich właśnie sprawców przestępstwa znajdzie, kto? Nasz dobry przyjaciel- **pies**. Mądry, specjalnie wyszkolony, potrafi pokazać gdzie został schowany narkotyk Jak? To jest tajemnica jego i przewodnika przecież tworzą **zgrany zespół**.

Uwaga uczniowie!!!

Piesek w trakcie wykonywania czynności służbowych ulegać może pewnym pokusom. Jeżeli tak się stanie, że zostanie on zaproszony do Waszej klasy na prezentację swoich umiejętności w zawodzie tropiciela narkotyków bądźcie czujni. Szybko schowajcie śniadanie możecie je stracić.

Gorzej z narkotykami tych lepiej nie mieć, wyczuwa je z dużej odległości i... można popaść w poważny konflikt z prawem, bo; „ Prawo chroniąc ofiarę przed sprawcą poprzez swoje normy, podobnie jak w przypadku norm moralnych zabrania krzywdzić”

W przypadku **narkotyków** prawo jest bardzo surowe przewiduje sankcje także dla tych, którzy posiadają je dla własnych potrzeb. Dla dilerów są one jeszcze surowsze.

Stan zagrożenia jest tak duży, że nie wystarczy już edukacja i terapia, potrzebne są również surowe sankcje, które będą odstraszać i one już są.

Pies pomaga służbom powołanym do ochrony porządku publicznego, Jest niezawodny, cieszy się, gdy „coś” znajdzie, tak jak by rozumiał problem. Jest dumny z sukcesu. On też eliminuje tę straszną truciznę z Waszego życia,

Przekonaliśmy nawet psa. Nie tylko rozumie, ale aktywnie pomaga w walce o szkołę bez narkotyków.

Liczmy na Ciebie wystarczy, że nie weźmiesz i już. Spróbuj. Tak wiele zależy od Ciebie samego - możesz? Wierzmy, że tak.

Dramat śmierci z powodu przyjmowania narkotyków, jaki stał się udziałem dzieci i młodzieży a także ich rodziców i opiekunów w naszym mieście stał się sygnałem alarmowym dla Straży Miejskiej w Gdańsku. Szukając skutecznych metod zmniejszenia skali zjawiska narkomanii poprzez ograniczenie handlu narkotykami na terenie szkoły, Referat Profilaktyki i Współpracy ze Szkołami opracował **program „Ze mną nie wygrasz czyli tropem dilerów”**.

W sprawie współdziałania w realizacji tego programu zwróciliśmy się do **Straży Granicznej**, z którą wielokrotnie prowadziliśmy skuteczne działania, w różnym zakresie swoich uprawnień i kompetencji.

Tak jak zawsze i tym razem otrzymaliśmy wsparcie i konkretną pomoc.

Straż Graniczna rozumiejąc skalę problemu do wstępnych pilotażowych działań skierowała swoich wysoko kwalifikowanych przedstawicieli i najważniejszego - lidera akcji, jakim jest specjalnie wyszkolony do wyszukiwania narkotyków **pies**.

Program „**Ze mną nie wygrasz**” jest skierowany do dzieci starszych od 13 do 19 lat, czyli szczególnie zagrożonych problemem narkomanii grup wiekowych.

Przebieg zajęć

Program funkcjonariusze realizują w następujący sposób;

1. Informują o:
 - problemach związanych z zagrożeniem narkomania,
 - o przepisach prawnych zwalczających zjawisko narkomanii w tym głównie handel narkotykami i odpowiedzialności karnej za posiadanie, handel, nakłanianie do spożycia lub produkcję narkotyków,
 - o metodach walki służb mundurowych z nielegalnym handlem narkotykami w tym głównie o sposobie pracy z psem,
 - gdzie szukać pomocy w pozbywaniu się nałogu i do kogo zgłaszać przypadki agresywnego i natarczywego zachowania dilerów a także inne zagrożenia związane z narkomania.
2. Przygotowują dzieci do prezentacji pracy przewodnika z psem:
 - informując jak przygotować tornistry i plecaki do obwąchania przez psa,
 - przypominając o odpowiedzialności za posiadanie narkotyków i prosząc o wcześniejsze zgłoszenie ewentualnego posiadania,
 - tłumacząc jak mają się zachowywać w czasie pracy przewodnika i psa.
3. Prowadzą pokaz przy otwartych drzwiach umożliwiając obserwację dzieciom i uczestniczącym w zajęciach pedagogom.
4. W przypadku ujawnienia narkotyków u uczniów dalsze działania funkcjonariusze przeprowadzają zgodnie z obowiązującą procedurą prawną.

Program realizowany jest na pisemne zgłoszenie zapotrzebowania dyrekcji szkoły do Straży Miejskiej w Gdańsku.

Cel główny realizacji programu to, poprawa bezpieczeństwa uczniów poprzez ograniczenie handlu i spożycia narkotyków na terenie szkoły.

Cele szczegółowe;

- I. Przedstawienie negatywnych skutków przyjmowania narkotyków i rozprowadzania ich na terenie szkoły.
- II. Poinformowanie o odpowiedzialności karnej za posiadanie i handel narkotykami.
- III. Udzielenie wskazówek, jak należy zachowywać się w przypadku nagabywania przez dilerów i gdzie zwracać się o pomoc zarówno w przypadku zagrożenia ze strony dilerów jak i w przypadku uzależnienia od narkotyków.
- IV. Zapoznanie dzieci z metodami walki służb mundurowych z nielegalnym handlem narkotykami.

- V. W przypadku ujawnienia posiadania lub handlu narkotykami udzielenie wsparcia pedagogom i rodzicom poprzez podjęcie profesjonalnych działań, bezpiecznych i zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa.
- VI. Odstraszenie młodzieży od przyjmowania, a dilerów od nielegalnego handlu na terenie szkoły.

Uczęszczanie do szkoły dzieci i młodzieży w wieku do lat 18 jest ustawowym obowiązkiem dlatego też należy im, a także kadrze pedagogicznej, umożliwić bezpieczną realizację tego obowiązku.

Ad. 1.

Zrozumienie problemu jakim jest zjawisko narkomanii wymaga wyjaśnienia pewnych sformułowań, i tak;

Uzależnienie - stan, w którym organizm nie potrafi się obyć bez danego środka.

Tolerancja - obrazuje odporność jaką osiągnął organizm w przyjmowaniu narkotyku, w wyniku czego dla uzyskania pożądanego efektu zachodzi konieczność zwiększenia dawki narkotyku.

Nawyki - jest formą przyzwyczajenia, rodzajem psychicznego uzależnienia.

Głód narkotyczny - całkowite psychiczne i fizyczne uzależnienie od narkotyku, nieopanowana potrzeba przyjęcia kolejnej dawki.

Przedawkowanie - przekroczenie progu wytrzymałościowego organizmu na narkotyk.

Toksykomania - stan zatrucia organizmu spowodowanego przyjmowaniem środków uzależniających, szkodliwie działających na żywy organizm.

Narkotyk - substancja pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, której przyjęcie przez żywą istotę, powoduje zdegenerowanie przynajmniej jednej czynności jej organizmu.

Narkomania – plaga, polegająca na przyjmowaniu różnorodnych środków odurzających, które w wielkim skrócie można podzielić na trzy podstawowe rodzaje:

- substancje działające opóźniająco na układ nerwowy; tj. opium, morfina, kokaina a także syntetyki z morfiny - barbiturany, leki uspokajające i hipnotyczne (na podstawie leksykonu PWN wyd. I z 1972 r.),
- substancje pobudzające ośrodkowy układ nerwowy; tj. liście krzewu kokainowego i kokaina, crack, amfetaminy, substancje i leki psychotropowe (na podstawie leksykonu PWN - Warszawa 1972 r.)
- substancje wywołujące zaburzenia w ośrodkowym układzie nerwowym; tj. konopie indyjskie, LSD-25, psylocybina.

Z uwagi na pochodzenie narkotyki podzielić możemy:

- substancje naturalne,
- substancje pół syntetyczne,

- substancje syntetyczne,

Ze względu na rodzaj uzależnienia które powodują:

- fizycznego
- psychicznego
- fizycznego i psychicznego

Ad. II.

Odpowiedzialność karną z tytułu posiadania i handlu narkotykami określa ujednolicony tekst Ustawy z 24 kwietnia 1997r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Najnowsza nowelizacja Ustawy z 26 października 2000 r. zabrania definitywnie posiadania narkotyków nawet na własny użytek i obowiązuje od 12 grudnia 2000r.

Ad. III. Informację w tej sprawie zawiera zał. nr.1 do programu opracowany na podstawie Informatora „Gdzie Szukać pomocy” a także ustaleń i uzgodnień z instytucjami zajmującymi się tym problemem w rejonie województwa.

Ad. IV. Metody walki z nielegalnym handlem narkotykami to; działania propagandowe - edukacyjne, działania operacyjne aż do ujęcia sprawców przestępstwa i działania sanacyjne aż do postawienia w stan oskarżenia.

Ad. V. Zatrzymanie sprawcy w przypadku ujawnienia przestępstwa, dopilnowanie przestrzegania procedur obowiązujących zgodnie z przepisami prawa, zwłaszcza w przypadku kiedy sprawca jest nieletni.

Zapewnienie opieki rodziców i właściwego zachowania wobec nieletniego.

Ad. VI. Fakt prowadzenia działań profilaktyczno - edukacyjnych w formie opisanej w programie „Ze mną nie wygrasz „, może przypadkowo doprowadzić do stwierdzenia przestępstwa i ujawnienia sprawcy, Ta możliwość, wg pedagogów już ograniczyła proceder rozprowadzania narkotyków.

Kontynuacja działań może zmniejszyć zagrożenie na terenie szkół, dlatego też z częstotliwością, zgodną z możliwościami tj. liczbą funkcjonariuszy i uzyskaniem psa od Straży Granicznej, będziemy prowadzić je nadal, tym bardziej że zapotrzebowanie szkół jest znaczne, Zapisujemy już kolejne placówki na bardzo odległe terminy.

Program profilaktyczny- Postępowanie ze zwierzętami

Ze względu na coraz częstsze przypadki pogryzienia dzieci przez psy (w tym przypadki śmiertelne) Referat profilaktyki współpracy ze szkołami opracował program profilaktyczny pod tytułem: „ Postępowanie ze zwierzętami”.

Program ten skierowany jest do dzieci Szkół Podstawowych (6-13 lat) i ma na celu przybliżenie zachowania psa w różnych sytuacjach (pies rozłoszczony, atakujący).

W programie tym uwzględniono pokaz zachowania psa przy udziale podinsp. Michała Szalca (instruktora szkolenia psów Straży Miejskiej). Pokazanie dzieciom jakie sygnały pies wysyła zanim zaatakuje, jakie zachowanie dziecka może być przyczyną ataku psa, jak dziecko powinno poradzić sobie /zachować się/ kiedy dojdzie do ataku.

Znajomość w/w zagadnień może uchronić dzieci przed pogryzieniem, a nawet śmiercią.

Program ten zostanie wprowadzony do zainteresowanych szkół podstawowych od drugiego półrocza 2000 roku.

Cel:

1. Zapoznanie dzieci z historią przyjaźni człowieka z psem.
2. Przedstawienie korzyści wynikające z faktu posiadania psa.
3. Nadszarpnięcie więzi przyjaźni psa z człowiekiem, dlaczego tak się dzieje⁹
4. Omówienie pojęcia „ bezpański pies”.
5. Wskazówki dotyczące postępowania w momencie kiedy pies atakuje + pokaz (omówienie jak należy się w takiej sytuacji zachować).
6. Postępowanie z rozłoszczonym psem + pokaz /pies sygnalizuje atak, rozpoznanie przez dziecka sygnałów wysyłanych przez psa/.
7. Wskazówki dla odpowiedzialnego właściciela psa + zapoznanie dzieci z przepisami prawa dotyczącymi zwierząt: Kodeks Wykroczeń, Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt.
8. Przeprowadzenie konkursu z nagrodami z w/w zagadnień w celu utrwalenia wiadomości

Początki przyjaźni między człowiekiem a psem sięgają dwunastu tysięcy lat wstecz, kiedy to pojawił się po raz pierwszy załazek wzajemnego związku. Żywiąc się resztkami jedzenia pozostawionych w pobliżu pierwszych obozowisk i osad ludzkich, wilk wkrótce stał się częstym, mile widzianym gościem, bowiem ostrzegał człowieka przed czyhającym niebezpieczeństwem, a później towarzyszył mu na polowaniach na dziką zwierzynę. W ten sposób rozpoczął się proces udomowiania psa i utrwalania więzi pomiędzy człowiekiem i zwierzęciem, więzi, która nie ma w sobie równej.

Korzyści wynikające z posiadania psa

Posiadanie psa niesie za sobą wiele korzyści. Psy pomagają człowiekowi w pracy, np. psy pasterskie, pociągowe czy obronne; stanowią one pomoc dla osób niepełnosprawnych, niewidomych oraz głuchych. Pies może złagodzić poczucie samotności i przygnębienia swego właściciela, będąc mu wiernym towarzyszem, a także przyczyniając się do zażywania ruchu na świeżym powietrzu i urozmaicenia monotonii życia, jak również stwarzając potrzebę opieki. Ponadto pies zmniejsza niepokój wewnętrzny człowieka stanowiąc zewnętrzne centrum

zainteresowań i zwiększa poczucie bezpieczeństwa, ponieważ daje poczucie kontaktu z drugą istotą.

Nadszarpnięcie więzi przyjaźni

Udomowienie psa - przydatność psa i opieka jaką w zamian oferuje mu człowiek - rozwinęło silne więzi między nimi. Dziś jednak człowiek narusza często tę więź przyjaźni, porzuca je, narażając na cierpienia same zwierzęta, ale także czasami stwarzając zagrożenie zdrowia społeczeństwa. Musimy zdawać sobie sprawę, że pies to nie zabawka, którą po chwili odłożymy. To istota żywa, która czuje tak jak my. Kupując psa czy biorąc go ze schroniska ponosimy odpowiedzialność za żywą istotę. Z rozważą przemyślimy wszystkie argumenty za i przeciw. Pamiętajmy, że biorąc pod opiekę dużego psa musimy mu zapewnić odpowiednie warunki, psy takie potrzebują dużo ruchu i raczej źle znoszą warunki „blokowe”. Jeżeli pracujemy i nie ma nikogo w domu przez długi okres czasu psy bardzo źle znoszą samotność, mogą wtedy niszczyć - gryźć różne przedmioty. Psy powinny być wyprowadzane na spacer 3-4 razy dziennie. Zastanówmy się najpierw, zanim weźmiemy psa do domu. Jeżeli nie stworzymy mu odpowiednich warunków, możemy wyrządzić mu wielką krzywdę.

Pojęcie „bezański pies”

W niektórych krajach każdy pies przebywający w miejscu publicznym bez opieki i obroży ze znacznikiem identyfikacyjnym jest według prawa psem bezańskim. Pies błąkający się w miejscu publicznym może czekać na swojego właściciela, mógł się zgubić, uciec z domu albo też mógł zostać porzucony przez właściciela. Jeśli nie odnajdą swojego właściciela lub też nie zostaną przygarnięte przez kogoś innego, mogą wyrosnąć na całkowicie bezańskie, dziczące psy. Takie psy mogą przenosić choroby i są niebezpieczne szczególnie dla najmłodszych obywateli naszego społeczeństwa. Jeżeli spotkacie bezdomnego psa należy powiadomić o tym rodziców, opiekunów, a oni powinni powiadomić **Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt „Promyk”** na ul. Przyrodników 14, Gdańsk – Kokoszki, tel. **(58)522-37-27**.

Wskazówki dotyczące postępowania z psami niebezpiecznymi:

Jeżeli pies Cię zaatakuje

Jeżeli zaatakuje Cię pies, czy to „sam z siebie”, czy też poszczuty przez właściciela, posłuchaj poniższych wskazówek:

1. Miej twarz zwróconą w stronę psa - żeby się bronić musisz widzieć gdzie Cię zaatakuje.
2. Między siebie a zęby psa wsadź jakikolwiek niesiony przez siebie przedmiot, np. plecak, tornister, blok rysunkowy, worek z kapciami, parasolkę, worek ze śniadaniem, kurtkę czy inną część odzieży owiniętą wokół ręki.
3. Jeżeli nie masz żadnego takiego przedmiotu albo czasu na jego użycie (niespodziewany atak) nadstaw psu którąś rękę. Zamknij pięść aby pies nie odgryzł ci palców.
4. Staraj się nie dopuścić ataku na nogi. Jeżeli upadniesz, następnym celem może być twarz.
5. Jeżeli pies jest duży i ciężki, wychyl się do przodu, by swoim ciężarem nie przewrócił Cię.

6. Jeżeli pies cię ugryzł i nadal atakuje, spróbuj: krzyknąć na niego, wezwać pomocy, kopnąć go kolanem w klatkę piersiową, uderzyć go w nos.
7. Jeżeli pies ugryzie i ucieknie, zapamiętaj jego wygląd i wygląd właściciela, jeżeli był obecny przy zajściu.
8. Zlokalizuj posesję, z której wyszedł pies.
9. Wycofaj się.
10. Zawiadom opiekuna- rodzica, wychowawcę w szkole.
11. Nie podejmuj próby ucieczki, w trakcie której będziesz krzyczeć, gestykulować rękami, to bardziej prowokuje psa do ataku

Jak postępować z rozłoszczonym psem:

- Nie podchodź bliżej.
- Nie zapędzaj psa w kąt - pozwól mu uciec.
- Nie wykonuj żadnych gwałtownych ruchów.
- Wyjdź poza teren, który pies uważa za swoje terytorium.
- Wycofaj się powoli nie odwracając się całkowicie plecami do psa.
- Cały czas obserwuj psa (z boku lub kątem oka).
- Nie wpatruj się w psa - kontakt oko w oko oznacza wyzwanie.
- Nie drażnij psa krzykiem.
- Nie drażnij psa wymachując rękami.
- Jeżeli podniosłeś coś co należy do psa - kość, miskę psa, szczeniaka - odłóż to.
- Jeżeli jest jakaś furka - zamknij ją między sobą a psem.
- W momencie gdy znajdziesz się poza terytorium psa- na ogół zostawi cię w spokoju.
- Jeżeli pojawi się właściciel - poproś by zapanował nad psem.
- Nie dokarmiaj obcych psów, nie głaszcz psów uwiązanych pod sklepem, nawet jeżeli posiada on kaganiec.
- Nie rzucaj w psa kamieniami, patykami lub innymi przedmiotami, może to wywołać atak psa na ciebie.
- Nie drażnij psa na czyjeś posesji (pies ma pamięć węchową i w niespodziewanej sytuacji może sobie przypomnieć twój zapach i zaatakować).

11 WSKAZÓWEK DLA ODPOWIEDZIALNYCH WŁAŚCICIELI PSÓW

- Psa należy nauczyć podstawowych zasad posłuszeństwa
- Pies powinien otrzymywać regularne dietetyczne posiłki
- Pies powinien mieć swoją miskę
- Pies powinien być wyprowadzany i trzymany na smyczy
- Psa należy nauczyć załatwiać własne potrzeby w ogródku lub sprzątać po nim

- Właściciel nie powinien pozwalać psu na ciągłe szczekanie, by nie zakłócać spokoju sąsiadom
- Pies powinien posiadać swoje własne posłanie
- Pies powinien posiadać identyfikator przy obroży
- Należy przeprowadzać regularne odrobaczenie psa w celu uniknięcia rozprzestrzeniania się chorób
- Odpowiedzialny właściciel pamięta również o szczepieniach swojego przyjaciela przeciw wścieklźnie
- W środkach komunikacji miejskiej pies powinien posiadać kaganiec (kierowca autobusu czy motorniczy tramwaju może nie wpuścić ciebie i twojego psa bez kagańca)

PYTANIA KONKURSOWE

1. Powiedz jakie korzyści mamy z posiadania psa?
2. Wyjaśnij pojęcie bezpański pies.
3. Kogo powiadomisz kiedy zauważysz bezpańskiego psa?
4. Jak prawidłowo wyprowadza się psa na spacer?
5. Idziesz ze szkoły. Obcy pies zaatakował ciebie lub twojego kolegę, jakie przedmioty mogą posłużyć tobie do obrony?
6. Wymień miejsca, gdzie pies może załatwić swoje potrzeby fizjologiczne?
7. Co zrobisz jeżeli pies cię ugryzł?
8. Co prowokuje psa do ataku?
9. Czy w naszym mieście znajduje się schronisko dla zwierząt? Może znasz adres lub dzielnicę?
10. Czy można rzucać w psa lub inne zwierzę patykami, kamieniami lub innymi przedmiotami? Jakie mogą być konsekwencje tego czynu?
11. Jaki lekarz leczy zwierzęta?
12. Dlaczego chodzimy z naszym psem do weterynarza?
13. Jakie warunki powinien zapewnić swojemu psu odpowiedzialny właściciel?
14. Rodzice postanowili kupić tobie psa. Powiedz, gdzie bezpiecznie można kupić zdrowego pieska?
15. Powiedz jak należy postępować podczas spotkania z bardzo niebezpiecznym i groźnym psem?
16. Dlaczego nie można drażnić psa za płotem na czyjejś posesji?
17. W jaki sposób przewozimy psa tramwajem lub autobusem?
18. Wymień znane ci rasy psów?
19. Do jakich czynności są używane psy w Straży Miejskiej?
20. Powiedz jak należy opiekować się szczeniakiem?
21. Powiedz, gdzie jeszcze pies pomaga człowiekowi w pracy?
22. Jakie znasz psie gwiazdy telewizyjne?
23. Czy wiesz czym należy karmić psa?

Załącznik nr 10

ANKIETA DLA UCZNIÓW

1. Czy w ciągu ostatniego roku spotkała/eś się z przejawami przemocy w twojej szkole? Przez przemoc rozumiemy sytuacje, w których uczeń lub grupa uczniów wyśmiewa kolegę (koleżankę), obraża, obgaduje, bije, zamyka w pomieszczeniu, pozbawia pieniędzy lub innych rzeczy.

- tak
- nie

2. Zaznacz, w jaki sposób uczestniczyła/eś w tych zdarzeniach:

- byłem świadkiem przemocy
- byłem osoba poszkodowaną
- byłem sprawcą przemocy
- dowiedziałem się o nich

3. Zaznacz wszystkie te zdarzenia, które widziała/eś w swojej szkole:

- przeżywanie
- wyśmiewanie
- obgadywanie
- izolowanie w klasie
- grożenie, zastraszenia
- okradanie
- wymuszanie pieniędzy
- bicie, kopanie lub popychanie
- zamykanie w pomieszczeniach
- inne, napisz jakie?
- nie była/em świadkiem żadnego z wyżej wymienionych zdarzeń

4. Gdzie te zdarzenia miały miejsce? Zaznacz wszystkie takie miejsca:

- na korytarzu
- w szatni
- na boisku
- w sali lekcyjnej
- przy sklepiku
- w łazience
- przed szkołą
- w drodze między domem a szkołą
- w innym miejscu - napisz w jakim?

5. Kto był sprawcą przemocy?

- jeden uczeń
- grupa uczniów z mojej klasy
- grupa uczniów z innej klasy
- grupa uczniów z różnych klas
- nie wiem

6. Czy nauczyciel lub nauczyciele o tym się dowiedzieli?

- tak
- nie

7. Jeśli na poprzednie pytanie odpowiedziała/eś „tak”, opisz wszystko, co zrobili nauczyciele, którzy widzieli to zdarzenie lub się o nim dowiedzieli. Jeśli takich przypadków było więcej, opisz krótko wszystkie po kolei.

.....

.....

.....

8. Jeśli sam była/eś ofiarą przemocy, zaznacz wszystkie te zdarzenia, które przytrafiły ci się w ostatnim roku.

- przezywano mnie
- wyśmiewano się ze mnie
- obgadywano mnie
- izolowano mnie w klasie
- grożono mi, zastraszano mnie
- okradano mnie
- wymuszano ode mnie pieniądze
- bito, kopano, popychano mnie
- zamykano mnie w pomieszczeniu
- stosowano inną przemoc - napisz jaką?

9. Jak często miały miejsce te zdarzenia?

- raz, dwa razy w semestrze
- raz, dwa razy w miesiącu
- raz w tygodniu
- kilka razy w tygodniu

10. Zaznacz z której klasy byli uczniowie, którzy stosowali wobec Ciebie

Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
IV	I
V	II
VI	III

11. Kim były osoby, które tak zachowywały się wobec ciebie? Możesz zaznaczyć obie odpowiedzi.

- chłopcami
- dziewczętami

12. Czy mówisz o tym komuś, kiedy inny uczeń czy uczniowie stosują wobec ciebie przemoc? Możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi.

- nikomu o tym nie mówię
- mówię o tym kolegom/koleżankom
- mówię o tym nauczycielowi
- mówię o tym rodzicom inne, napisz komu?

13. Co robisz, kiedy inny uczeń czy uczniowie stosują wobec ciebie przemoc?

.....
.....

14. Czy ktoś ci pomógł, gdy byłeś ofiarą przemocy? Jeśli tak, to w jaki sposób?

Możesz zaznaczyć i napisać kilka odpowiedzi.

- nauczyciel - jak pomógł?
- kolega, koleżanka - jak pomógł?
- mama, tata - jak pomógł?
- brat, siostra - jak pomógł?
- inna osoba kto? jak pomógł?
- nikt mi nie pomógł

15. Do której klasy chodzisz?

.....

16. Zaznacz kim jesteś:

- dziewczynka
- chłopiec